MATĚJ

I. CONCERTO

PER TROMBONE ED ORCHESTRA

TROMBONE E PIANO

EDITIO SUPRAPHON PRAHA

EXPORT • ARTIA • PRAGUE

Scanned with OKEN Scanner

JOSEF MATĚJ

I. KONCERT

PRO POZOUN A ORCHESTR

KLAVÍRNÍ VÝTAH SKLADATELŮV

1952

EDITIO SUPRAPHON PRAHA

EXPORT • ARTIA • PRAGUE

Scanned with OKEN Scanner

JOSEF MATĚJ (nar. 19. února 1922 v Brušperku u Ostravy) vyrůstal v hudebním prostředí rodinném i krajovém. Od dětství střádal dojmy z rázovitého života rodného Lašska, protkaného zpěvem a tancem. Otec jej začal učit hrát na pozoun; patnáctiletý odchází do Ostravy na varhanickou školu. Průprava zde získaná mu umožnila studium na pražské konservatoři, kde se kromě varhanní hry věnoval skladbě u Emila Hlobila a Zdeňka Hůly. Roku 1947 vstoupil na pražskou Akademii musických umění do kompoziční třídy Jaroslava Řídkého, kterou absolvoval po čtyřech létech kantátou Sborový zpěv na slova Marie Pujmanové.

Není obvyklé, aby se v tvorbě soudobého skladatele střední generace objevily hned dva koncerty pro pozoun a orchestr. Matěj má ovšem k tomuto nástroji zvláštní vztah: v mládí se jej naučil ovládat, pět let působil jako pozounista, a donedávna doma troubíval s lašskými muzikanty slavnostní novoroční fanfáry, tolik podobné úvodu Janáčkovy Symfonietty. Ale nejen to. Matěj si je dobře vědom, že partitury děl soudobých autorů — ať z oblasti vážné, ať zábavné hudby — kladou nesrovnatelně větší požadavky na skupiny dechových nástrojů, než tomu bylo kdykoli dříve. „Za tímto vývojem" — říká Matěj — „daleko pokulhává studijní i přednesová literatura, hlavně pro žesťové nástroje. Znám tyto potíže z vlastní zkušenosti. Zvolil jsem proto — zejména ve svém prvním pozounovém koncertě — takový způsob sazby sólového nástroje, aby jeho part mohl být případně hrán pozounu příbuzným nástrojem — eufoniem, který má v dechovém orchestru přibližně tutéž funkci jako violoncello v souboru symfonickém. Stává se totiž, že někteří pozounisté hru na eufonium neovládají, a je-li skladatelem požadováno (např. Ravelem v instrumentaci Musorgského Kartinek), musí vypomáhat barytonista z dechového orchestru, ne vždy plně připravený zvládnout tento úkol."

Matějův I. pozounový koncert vznikl roku 1952, byl instrumentován o dvě léta později a po prvé proveden 12. června 1954 na absolventském večeru posluchačů Státní konservatoře hudby v Praze. Sólový part přednesl Zdeněk Lébl, Symfonický orchestr hl. m. Prahy FOK řídil dr. Václav Smetáček. Koncert je tradičně třívětý; poskytuje mnoho možností k uplatnění široké kantilény v polohách optimálního zvuku sólového nástroje, nezapomíná však ani na vytříbené prvky technické hry. Dalo by se skoro říci, že konstrast kantilény a techniky v pozounové sazbě je tu jedním ze stavebných principů. Tak hned v první větě; druhá, Adagio, má vyhraněně písňový ráz. Moravská tématika prostupuje celým dílem; vrcholí v závěrečném rondu druhého typu se silným akcentem virtuózní taneční stylisace.

Jiří Berkovec

ИОСИФ МАТЕЙ (род. 19 февраля 1922 г. в Брушперке около Остравы) родился и вырос в семье музыканта, в области с большими музыкальными традициями. С детства он впитал в себя колоритную жизнь родного Лашска, которая немыслима без песен и пляски. Отец стал учить мальчика игре на тромбоне, а 15-ти лет он поступил учиться в Школу органистов в Остраве. Знания, которые он в ней почерпнул, позволили ему поступить в среднее музикальное училище в Праге, где он продолжается не только по классу органа, но посвящает себя тщательному изучению законов композиции. Его педагогами в этой области являются Эмиль Глобил и Зденек Хула. В 1947 г. Иосиф Матей сдает экзамен в Академию музических искусств, где продолжает свои занятия в классе композитора Ярослава Ржидкого.

Свое четырехлетнее образование он заканчивает кантатой Хоровое пение на слова Марии Пуймановой.

В творчестве современного композитора среднего поколения очень редко встречаются два концерта для тромбона с оркестром, написанные почти в одно и то же время. У Матея совсем другое, особенное отношение к етому инструменту: с детства он с ним сросся, пять лет играл на тромбоне и еще совсем недавно трубил в родном Лашске с местными музыкантами новогодние фанфары, столь напоминающие начало Симфониетты Яначека. Но это не только так. Иосиф Матей очень хорошо сознает, что партитуры произведений современных авторов в области серьезной или эстрадной музыри, требуют от автора несравненно более глубокого знания духовых инструментов, чем в прежние времена, «За этим развитием» — говорит композитор — «плетется где-то в конце литература по теории и практике музыки, в частности, литература инструментов. Я знаком с этими трудностями по собственному опыту. Поэтому я поместил (главным образом в своем концерте для тромбона) сольный инструмент таким образом, чтобы его партию мог играть в случае необходимости другой, родставенный ему инструмент — еуфония, который играет ту же роль, что и виолоичель в симфоническом оркестре. Случается, что тромбонист незнаком с игрой на эуфонии и, если композитор этого требует (как, например, Равель в инструментировке Картинок Мусоргского), то приходится прибегать к помощи баритона из духового оркестра, не всегда подготовленного осилить такую задачу».

Первый концерт для тромбона с оркестром Матея возник в 1952 г., спустя два года автор его инструментировал, и 12-го июня 1954 г. он был исполнен на концерте выпускников Государственной консервато-

Scanned with OKEN Scanner

рии. Сольную партию исполнял Зденек Лебл, пражским симфоническим оркестром управоял Вацлав Сметачек. Его концерт написан в традиционной форме, т. е. состоит из трех частей и дает богатые возможности для развития широкой кантилены оптимального звучания сольного инструмента, причем не забывает виртуозных моментов техники игры. Можно даже зказать, что автор строит техническое звучание тромбона на контрасте кантилены, которая является в данном случае главнейшим принципом произведения — примером является 1-ая часть; вторая, адажио, написана в типичной форме песни. Тематика моравских напевов звучит во всем произведении в целом и достигает своего наивысшего момента в финале рондо второго типа с сильнейшим виртуозным акцентом стилизированного танца.

ПЕРЕВЕЛА НАТАША КУФТИНОВА

Иржи Берковец

JOSEF MATĚJ (geb. 19. Februar 1922 in Brušperk bei Ostrava) ist in dem Musikmilieu der Familie und der heimatlichen Gegend aufgewachsen. Von seiner Kindheit an hat er die Eindrücke aus dem charakteristischen Leben seiner Heimata Lašsko (Lachei), aus dem von Gesang und Tanz durchwirkten Leben in sich aufgenommen. Sein Vater erteilte ihm zunächst Unterricht im Posaunespiel; als Fünfzehnjähriger verläßt Matěj seinen Geburtsort und begibt sich nach Ostrau an die Orgelschule. Die dort gewonnene Ausbildung ermöglichte ihm das Studium am Prager Konservatorium, woselbst er sich neben dem Orgelspiel dem Kompositionsstudium unter Emil Hlobil und Zdeněk Hůla widmete. Im Jahre 1947 trat er an der Prager Akademie der musischen Künste in die Kompositionsklasse Jaroslav Řídkýs ein, die er nach vierjährigem Studium mit der Kantate Sborový zpěv (Chorgesang) auf Worte von Maria Pujmanová absolvierte.

Es kommt selten vor, daß im Schaffen eines zeitgenössischen Autors der mittleren Generation gleich zwei Konzerte für Posaune und Orchester aufscheinen. Matěj hat allerdings zu diesem Instrument eine besondere Beziehung: in der Jugend lernte er es beherrschen, fünf Jahre wirkte er als Posaunist, und bis vor kurzem hat er auf diesem Instrument zu Hause mit lachischen Musikanten die festlichen Neujahrsfanfaren geblasen, die so viele Ähnlichkeiten mit der Introduktion der Symfonietta von Janáček aufweisen. Aber nicht genug daran: er ist sich dessen voll bewußt, daß die Partituren der Werke zeitgenössischer Autoren, mag es sich nun um Werke aus dem Gebiet der ernsten, oder um solche der Unterhaltungsmusik handeln, unverhältnismäßig größere Ansprüche an die Gruppe der Blasinstrumente stellen, als dies früher je der Fall war. „Dieser Entwicklung", so sagt Matěj, „hinkt die Studien- und Vortragsliteratur, vor allem die für Blasinstrumente, beträchtlich nach. Ich kenne diese Schwierigkeiten aus eigener Erfahrung. Deshalb habe ich — besonders in meinem ersten Posaunenkonzert — die Gestaltung des Soloinstruments in solcher Art gewählt, daß sie es möglich macht, den Part der Posaune gegebenenfalls durch das verwandte Instrument — Euphonium — zu ersetzen, das im Bläserorchester annähernd dieselbe Funktion hat wie das Violoncello im symphonischen Orchester. Es kommt nämlich vor, daß manche Posaunenbläser das Euphonium nicht beherrschen, und es muß daher dort, wo der Komponist ein Euphonium verlangt (wie z. B. Ravel in seiner Instrumentierung der Mussorgskischen Bilder aus einer Ausstellung) der Baritonist des Bläserorchesters einspringen muß, der oft nicht hinreichend vorbereitet ist, um diese Aufgabe befriedigend zu erfüllen."

Matějs erstes Posaunenkonzert ist i. J. 1952 entstanden, wurde zwei Jahre später instrumentiert und am 12. Juni 1954 bei einem Absolventenkonzert des staatlichen Musikkonservatoriums in Prag uraufgeführt. Den Solopart spielte Zdeněk Lébl, das symphonische Orchester der Hauptstadt Prag FOK dirigierte Dr. Václav Smetáček. Das Konzert ist traditionell dreisätzig, bietet reichliche Möglichkeiten für die Geltendmachung von breiten Kantilenen in den Lagen des optimalen Klangs des Soloinstruments, ohne dabei die Elemente eines ausgefeilten technischen Spiels zu vernachlässigen. Man könnte beinahe sagen, daß der Kontrast zwischen Kantilene und Technik im Posaunenpart hier eines der Bauprinzipien der Werkes darstellt. So ist dies schon im ersten Satz der Fall. Der zweite Satz, Adagio, hat einen ausgeprägten Liedcharakter. Von mährischer Thematik ist das ganze Werk durchwirkt, sie erreicht ihren Höhepunkt in einem abschließenden Rondo zweiten Typs mit einer stark akzentuirten, virtuosen Tanzstilisierung.

Jiří Berkovec

ÜBERSETZT VON I. TURNOVSKÁ

JOSEF MATĚJ (born 19th February 1922 at Brušperk near Ostrava) grew up in the musical atmosphere of his family and his district. From childhood he was absorbing impressions made on him by the dances and songs of his native Lacia. His father began to teach him the trombone and at the age of fifteen he was sent to Ostrava to study at the organ school. His studies in Ostrava made it possible for him to enter the Prague conservatoire where besides organ playing he studied composition with Emil Hlobil and Zdeněk Hůla. In 1947 he entered the Prague Academy

Scanned with OKEN Scanner

of music and dramatic art where he studied composition with Jaroslav Řídký for four years, composing a cantata to words by Marie Pujmanová as his graduation work.

It is unusual for a contemporary composer of the middle generation to have produced Two trombone concertos. Matěj however is particularly interested in this instrument having played it in his youth and having been a trombonist for five years. Until recently he also took part in the New Year celebration of his native Lacia where the New Year is welcomed in with fanfares played by the village musicians so much like those at the begining of Janáček's Symfonietta. But not only this. Matěj is well aware that the role played by brass instruments in modern scores—wheather in light music or in symphonic music—is much more important that ever before. „Lagging far behind these developments"—says Matěj—„is the musical literature especially for brass instruments. I know of this shortage from my own experience. This is also the reason why, particularly in my first trombone concerto, I wrote the solo part in such a way that it could also be played on the eufonium which is very nearly related to the trombone and which may be said to play the same part in a military band as the cellos play in a symphonic orchestra. It sometimes happens that trombonists are unable to play the eufonium and when faced with a eufonium part as for instance, in Ravel's orchestration of Moussorgsky's Pictures from an Exhibition, are obliged to call in a baritone player from a military band who is not always capable of playing such a part."

Matěj's first trombone concerto was written in 1952 although the orchestration was completed untill two years later when it was first performed on the 12th June, 1954 at a graduation concert organized by the Prague conservatoire. It was played by the Prague municipal orchestra conducted by dr. Václav Smetáček; the trombonist was Zdeněk Lébl. The concerto is in the traditional three movements and gives the solo instrument every opportunity to show itself at its best both from the musical and technical points of view. One might almost say that the contrast between the cantilena passages and the technical passages in the trombone part is one of the main factors in the construction of the work. Following the first movement, the second movement, Adagio, is a typical slow movement. Characteristic Moravian themes permeate the whole work which is worked up to a climax of great brilliance and compelling dance rhythms in the final Rondo.

TRANSLATED BY GERALDINE THOMSEN

Jiří Berkovec

Scanned with OKEN Scanner

I. Allegro moderato 1
II. Adagio 17
III. Rondo. Finale 26

Orchestra: Flauto—Oboi I. II.—Corno inglese—Clarinetto (cambia in Clarinetto basso)—Corni I. II.—Timpani
Archi—Trombone solo

Durata cca 22 min.

Scanned with OKEN Scanner

SVÉMU OTCI

I. KONCERT

PRO POZOUN A ORCHESTR

I

Allegro moderato (♩ = 96)

JOSEF MATĚJ
(*1922)

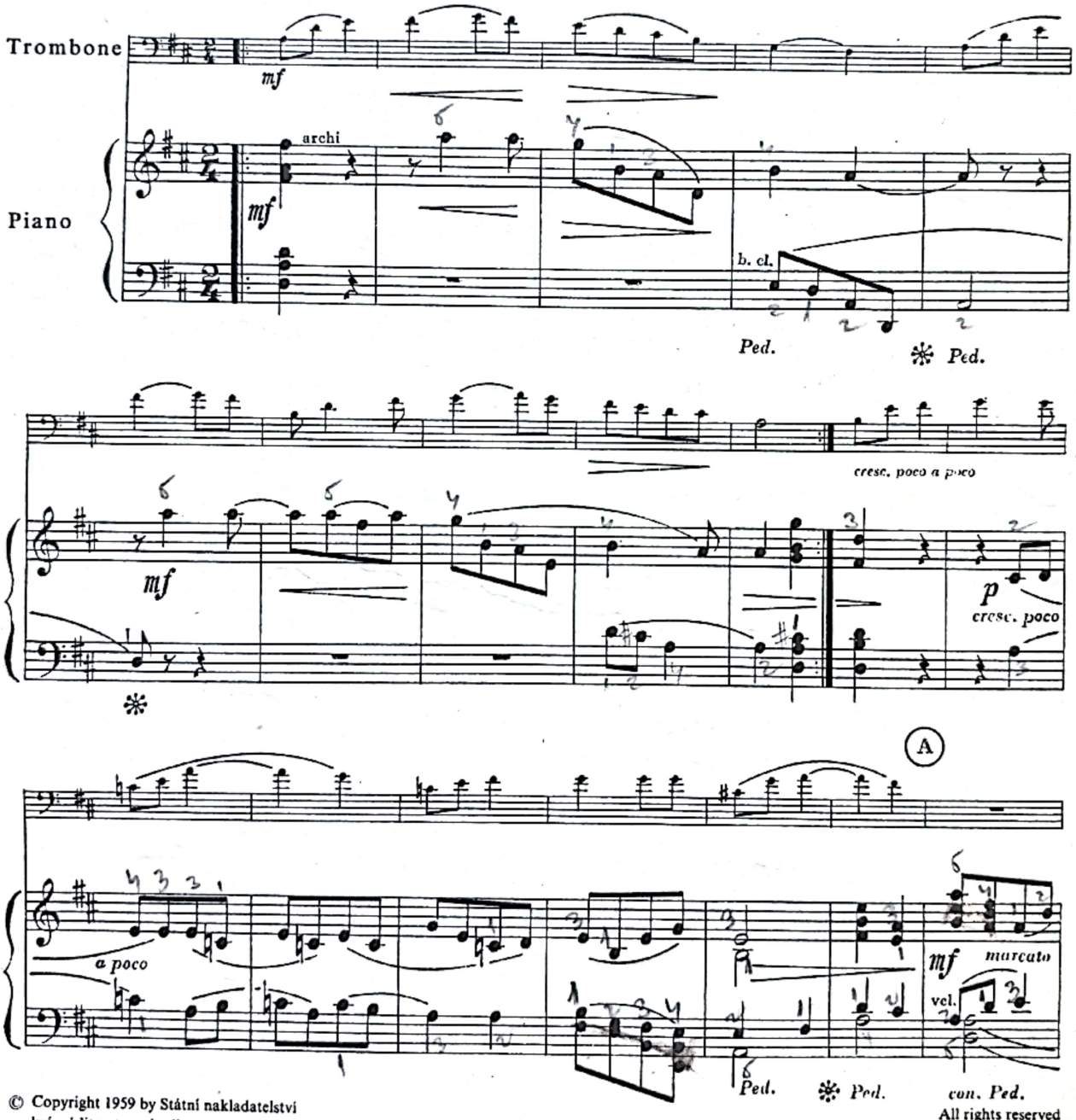

© Copyright 1959 by Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, Praha
(Now Editio Supraphon—Praha)

H 2726

All rights reserved
Printed in Czechoslovakia

Scanned with OKEN Scanner

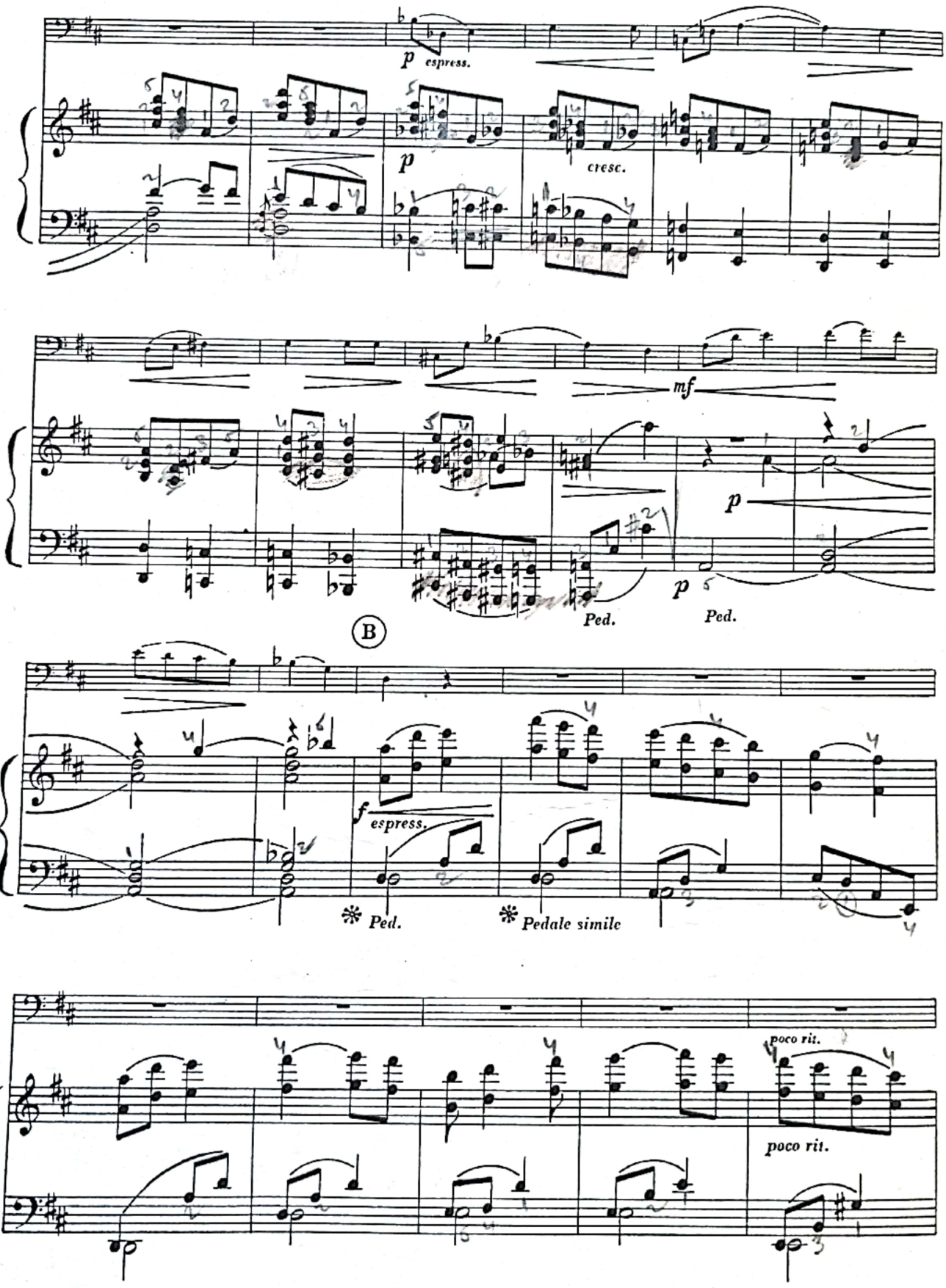

Scanned with OKEN Scanner

Tempo I.

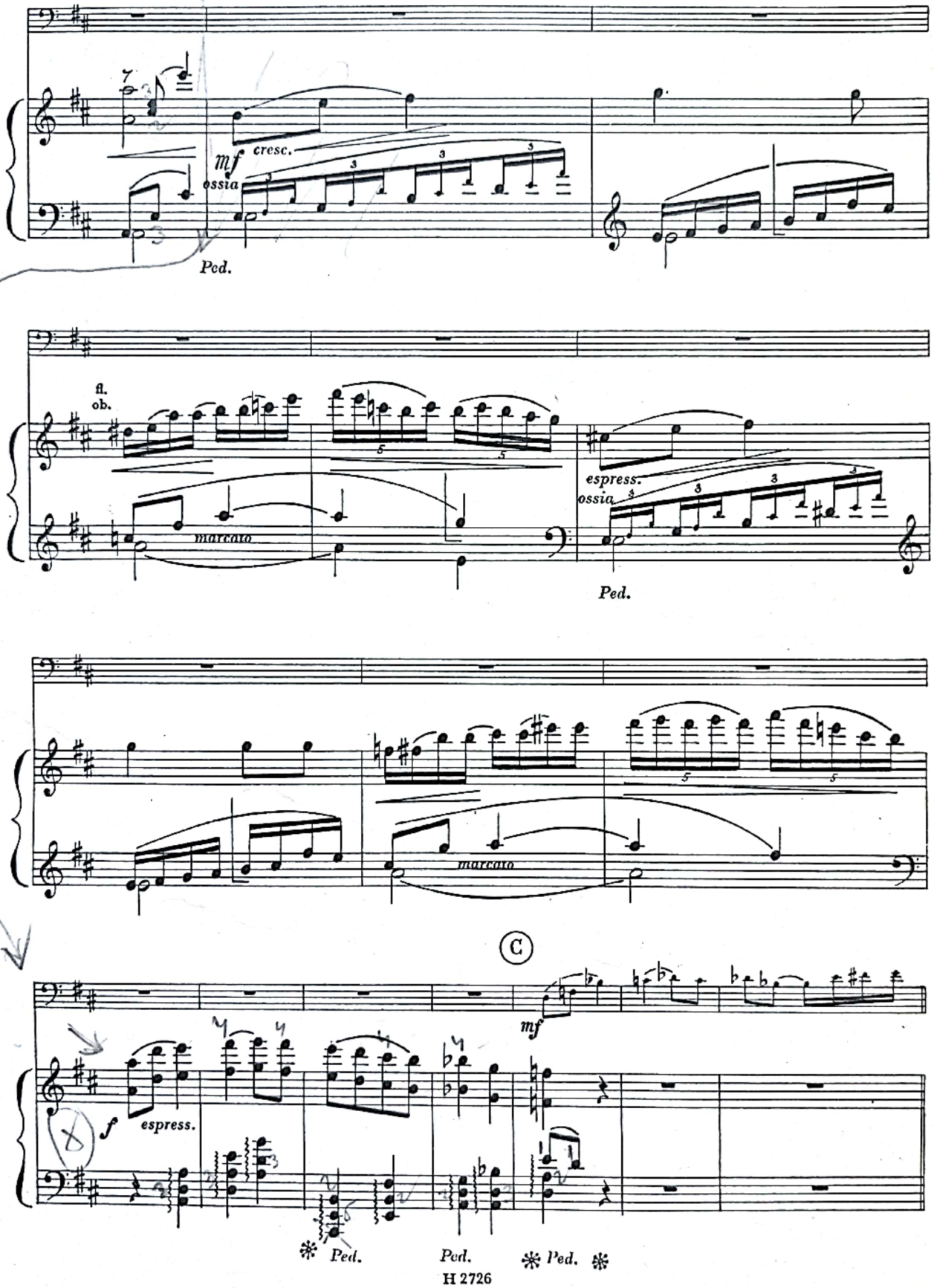

Scanned with OKEN Scanner

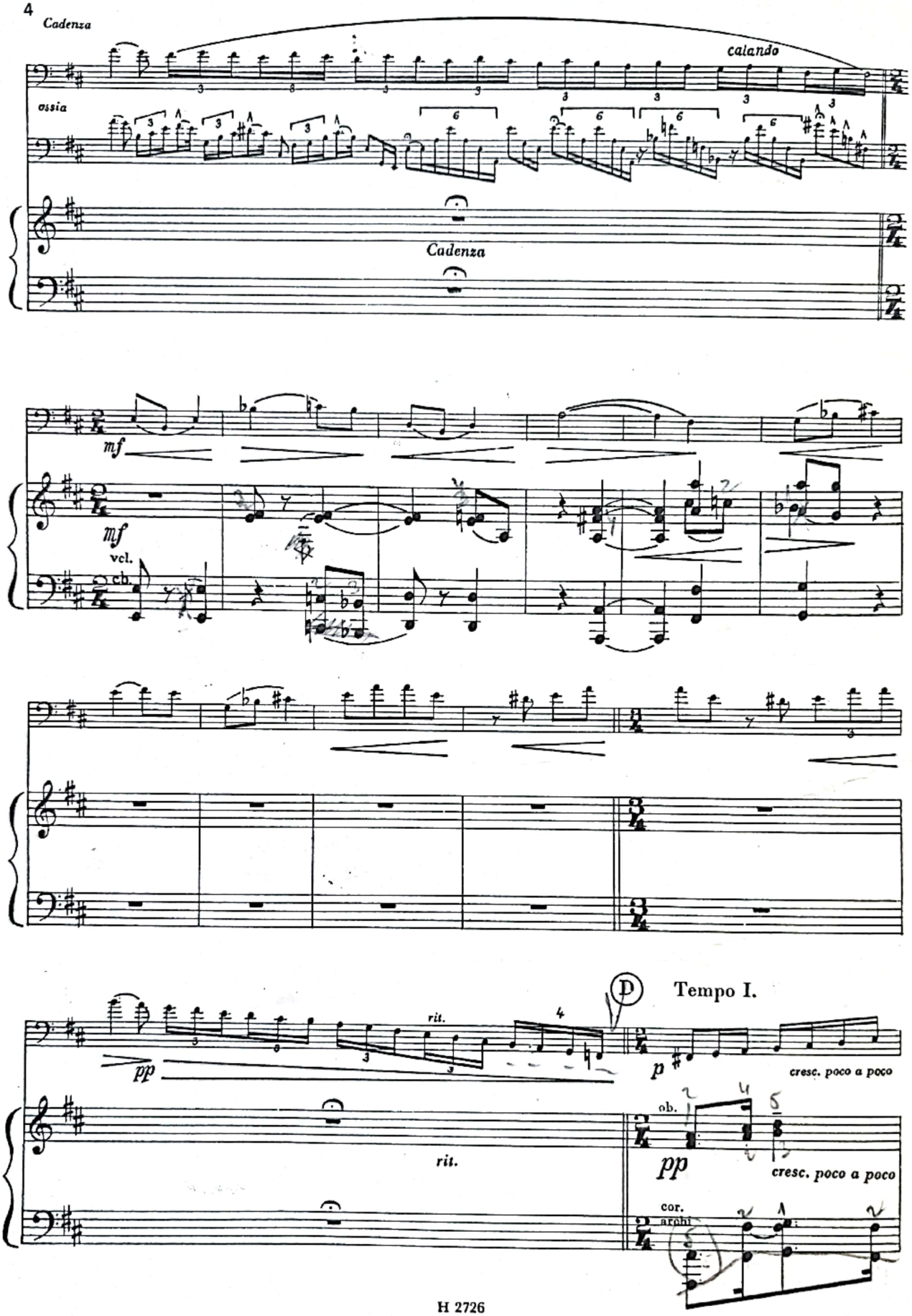

Scanned with OKEN Scanner

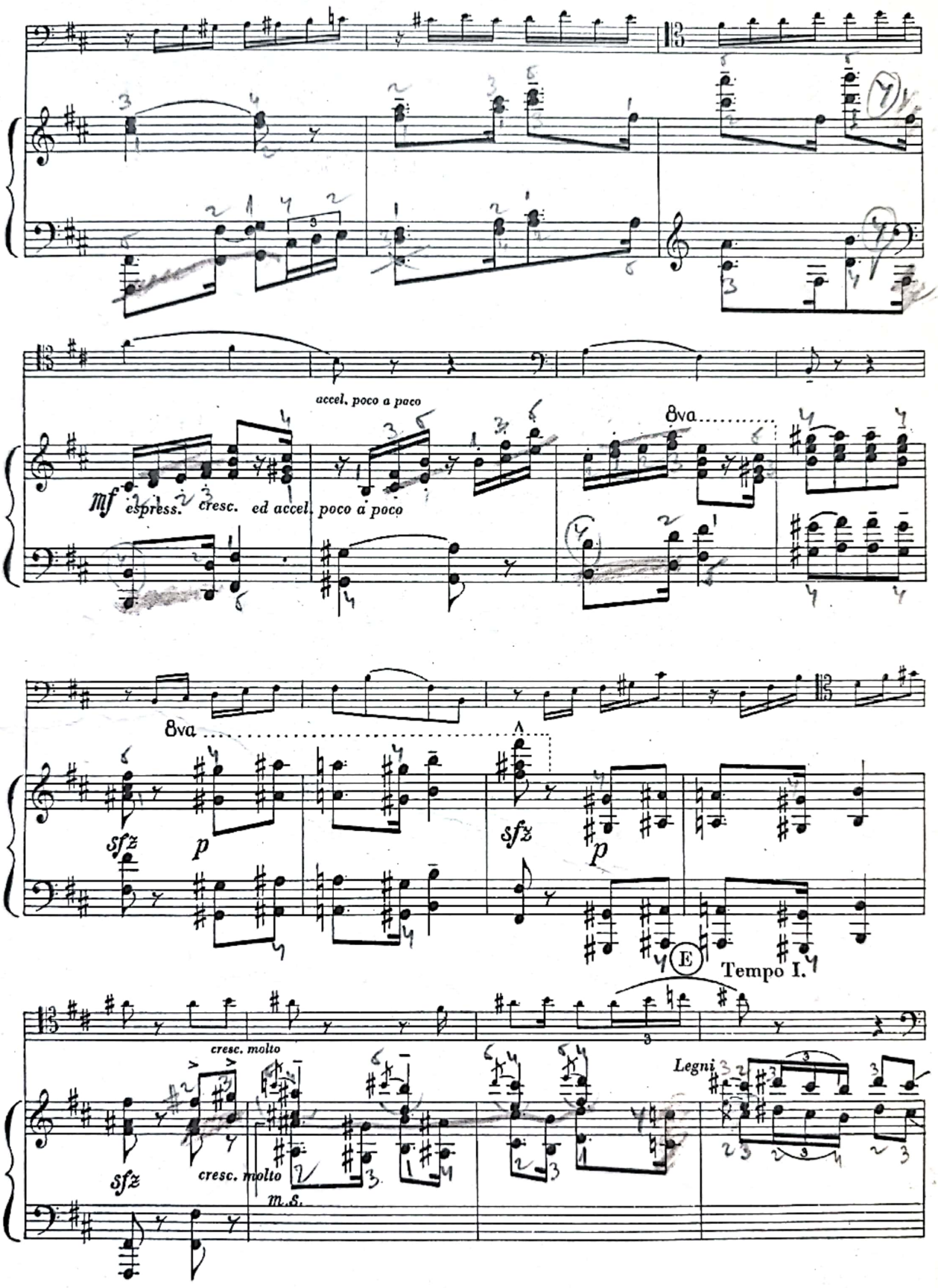

Scanned with OKEN Scanner

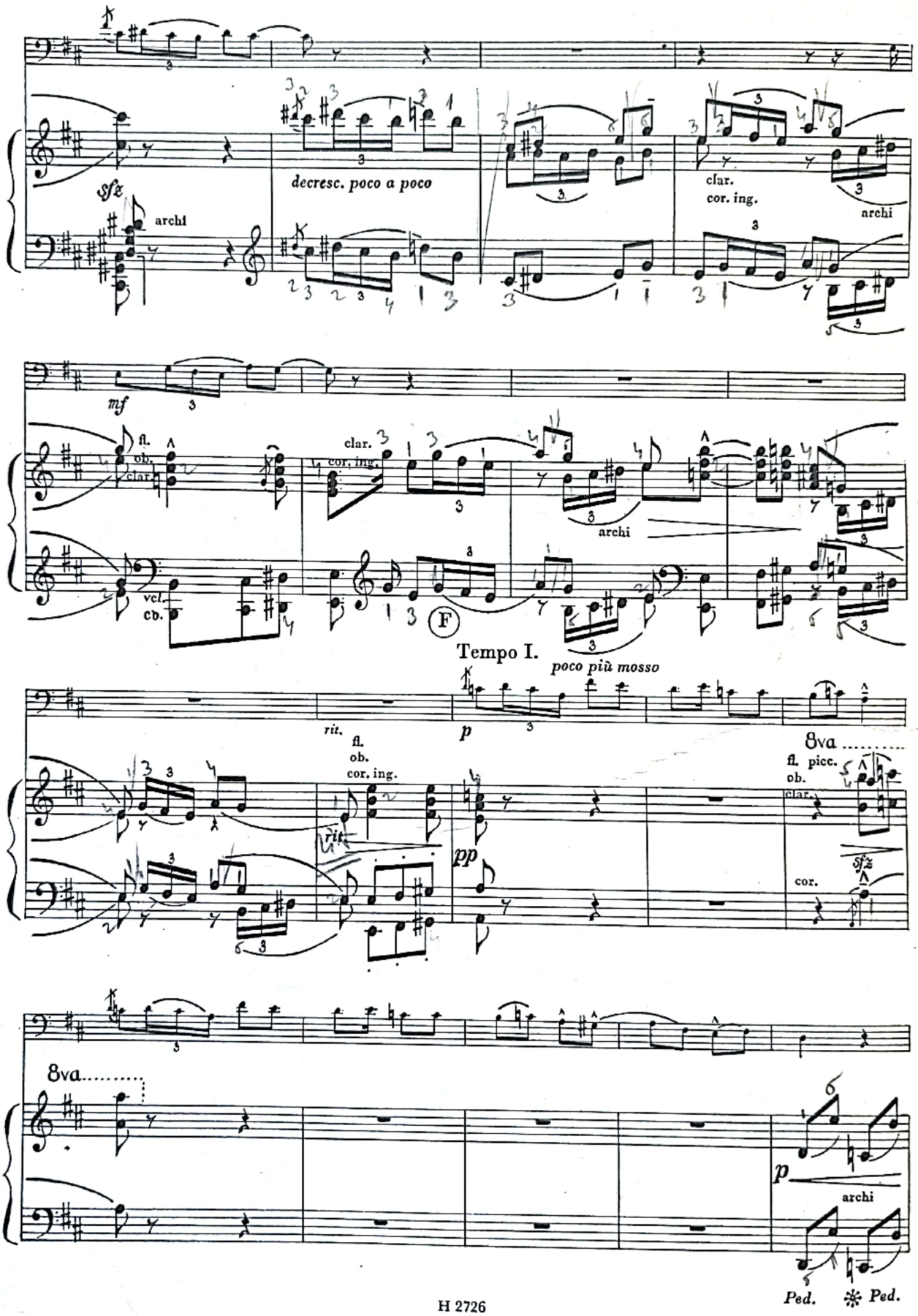

Scanned with OKEN Scanner

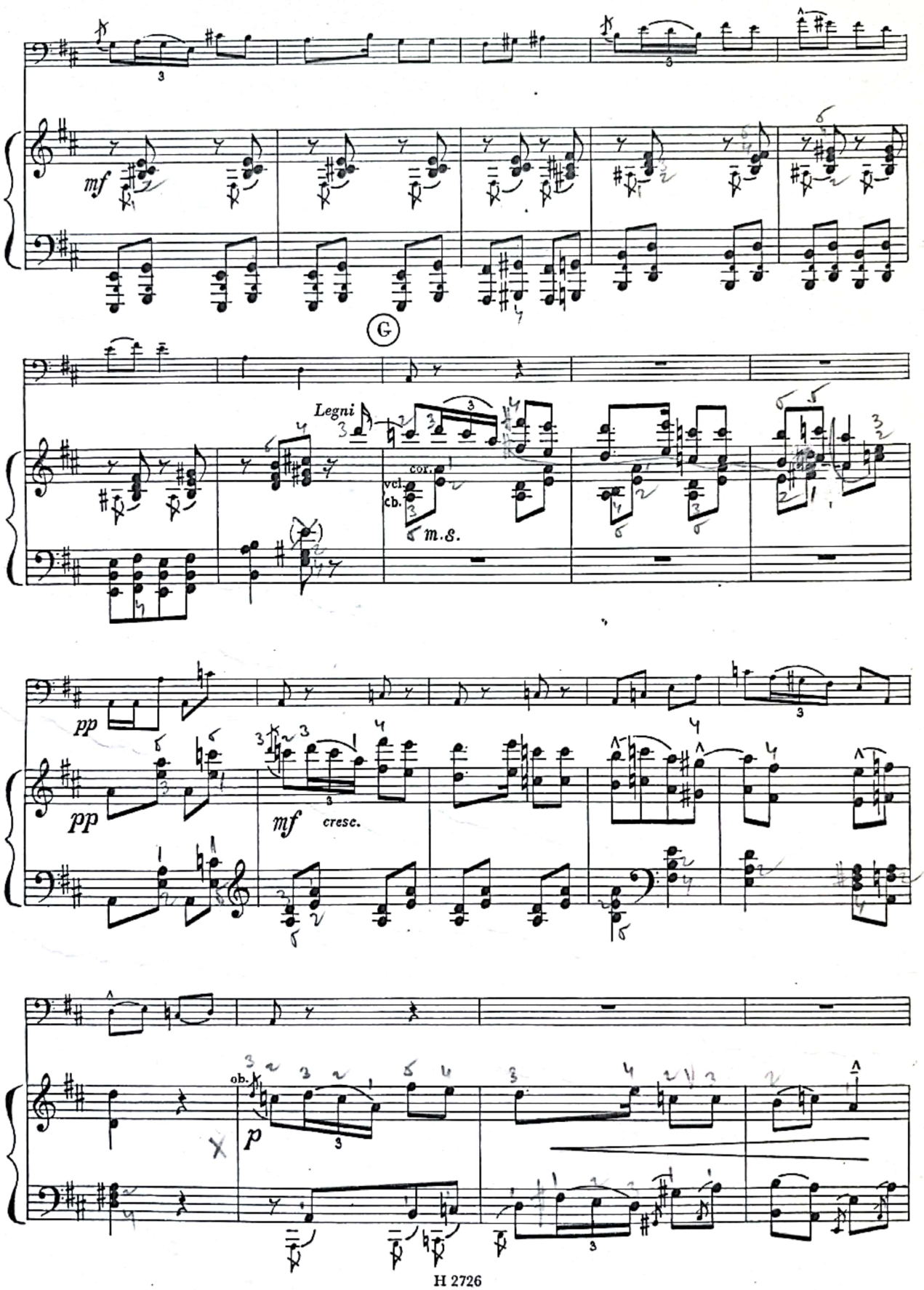

Scanned with OKEN Scanner

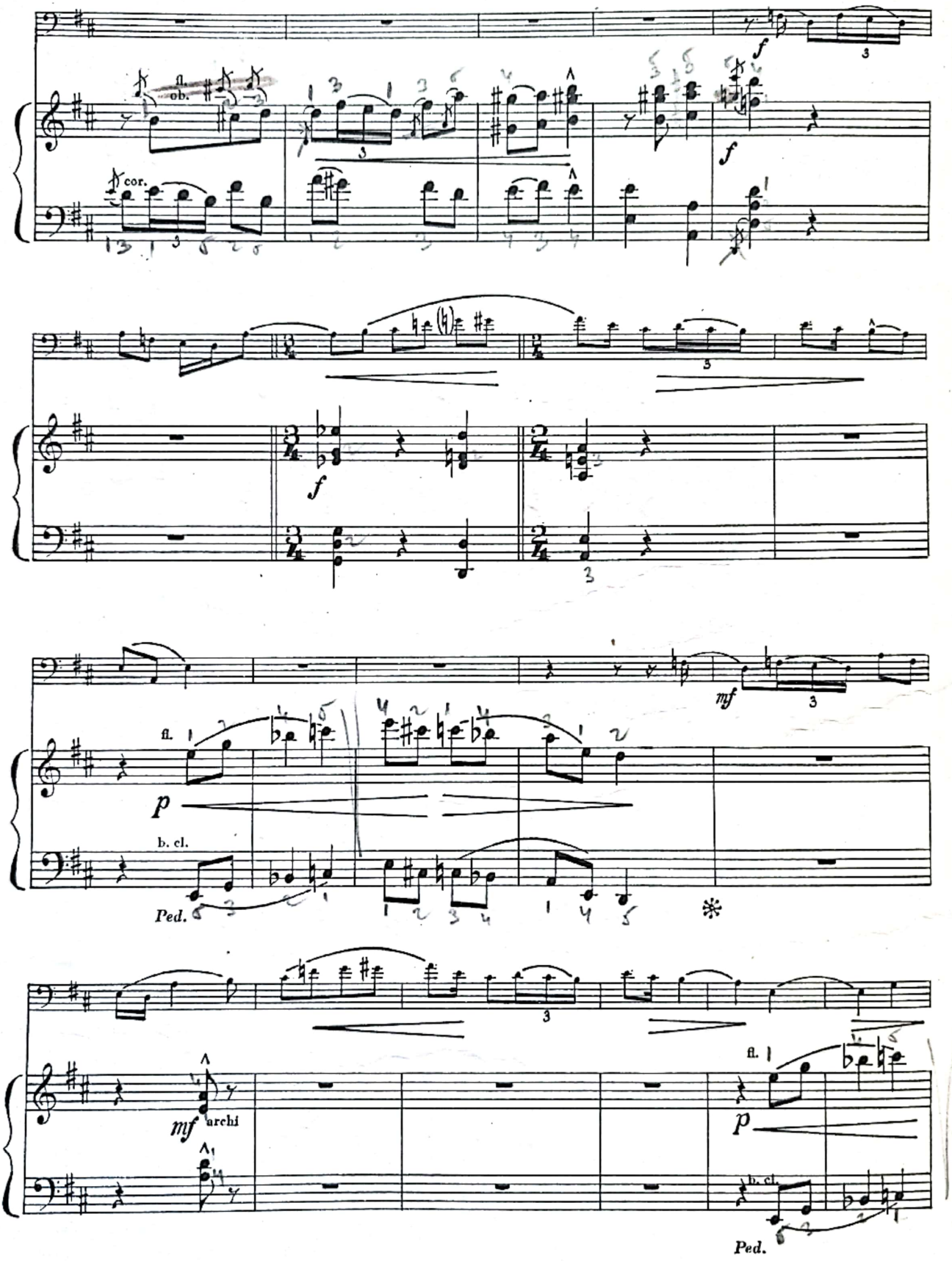

Scanned with OKEN Scanner

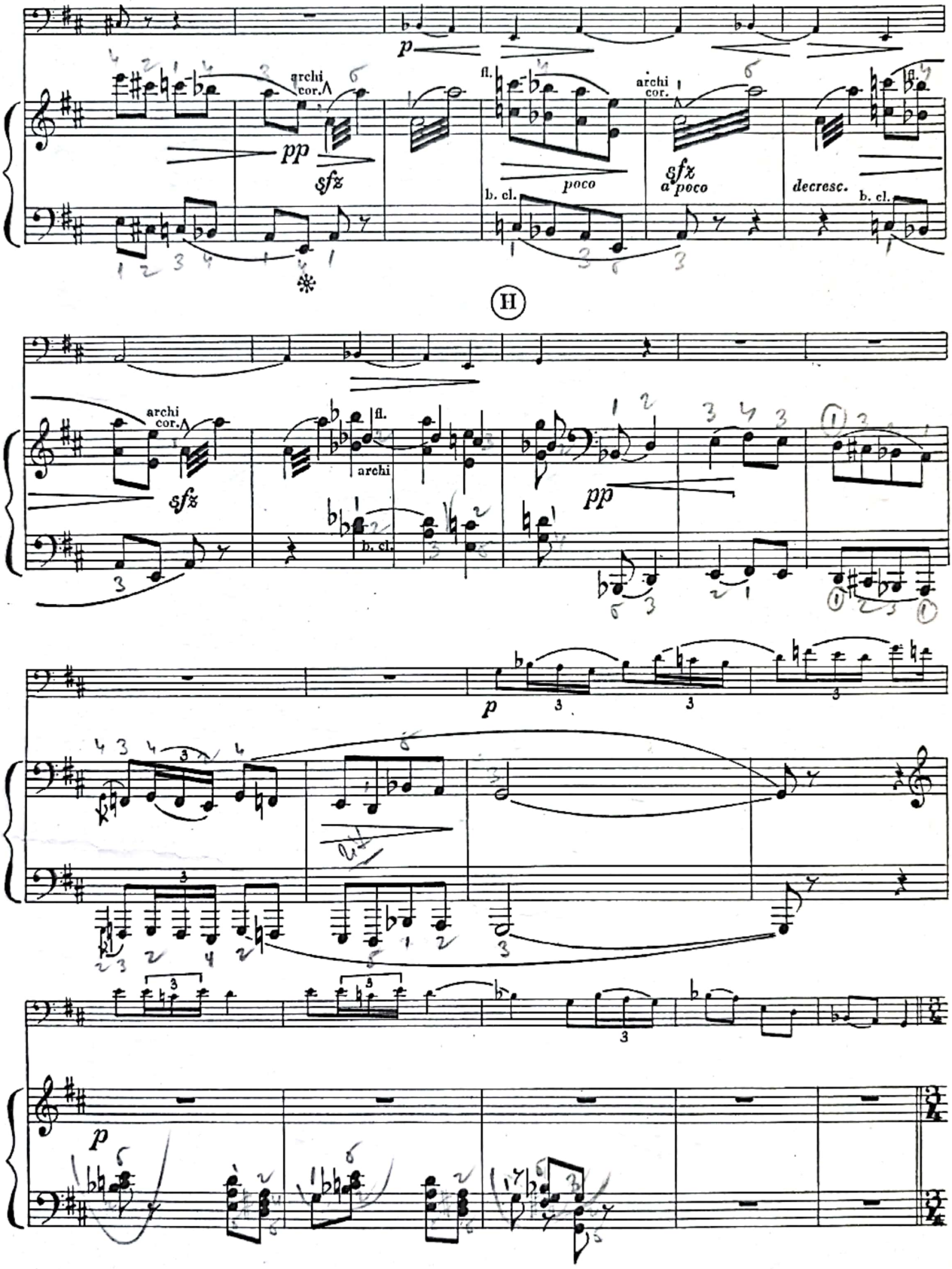

Scanned with OKEN Scanner

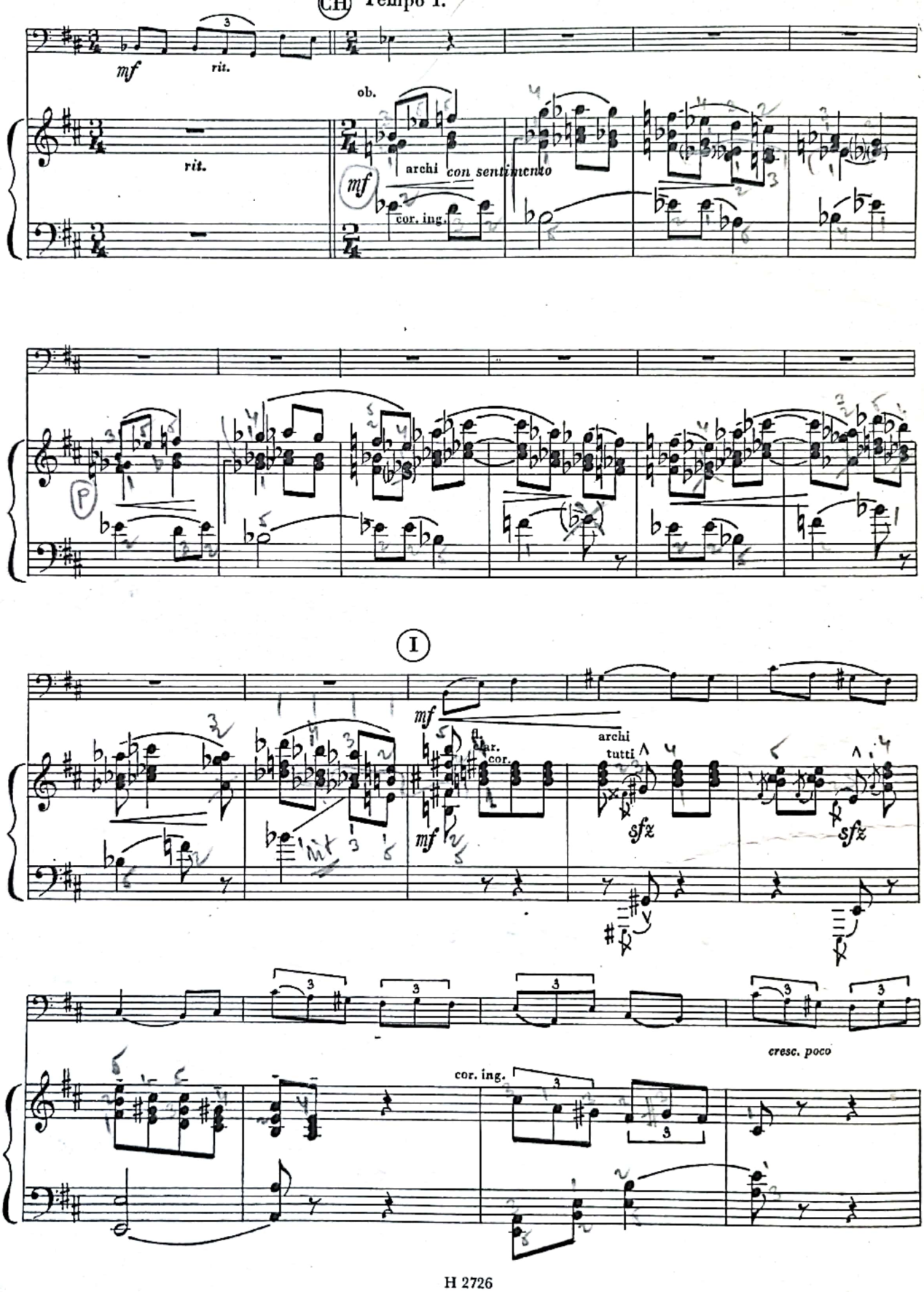

Scanned with OKEN Scanner

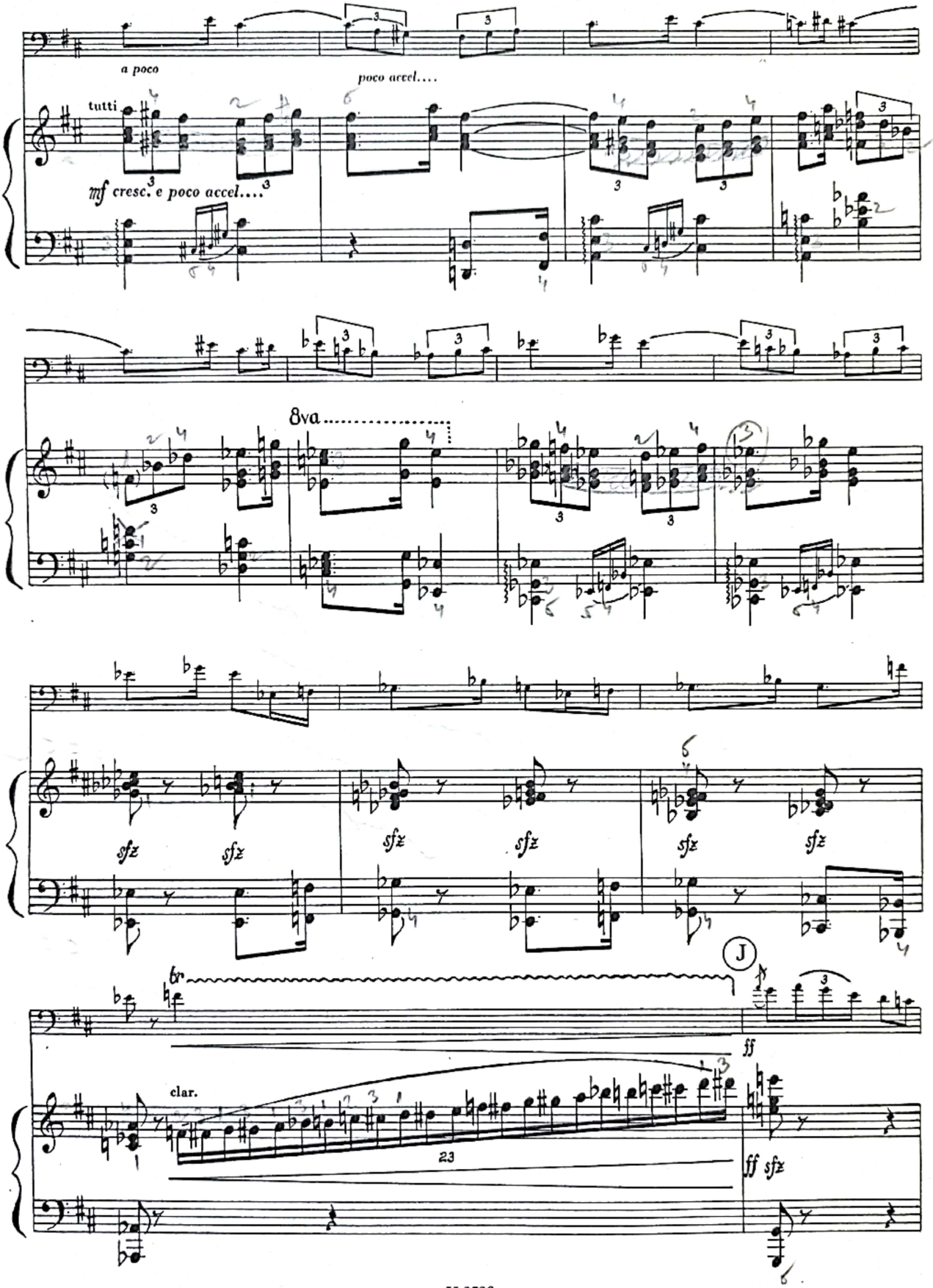

Scanned with OKEN Scanner

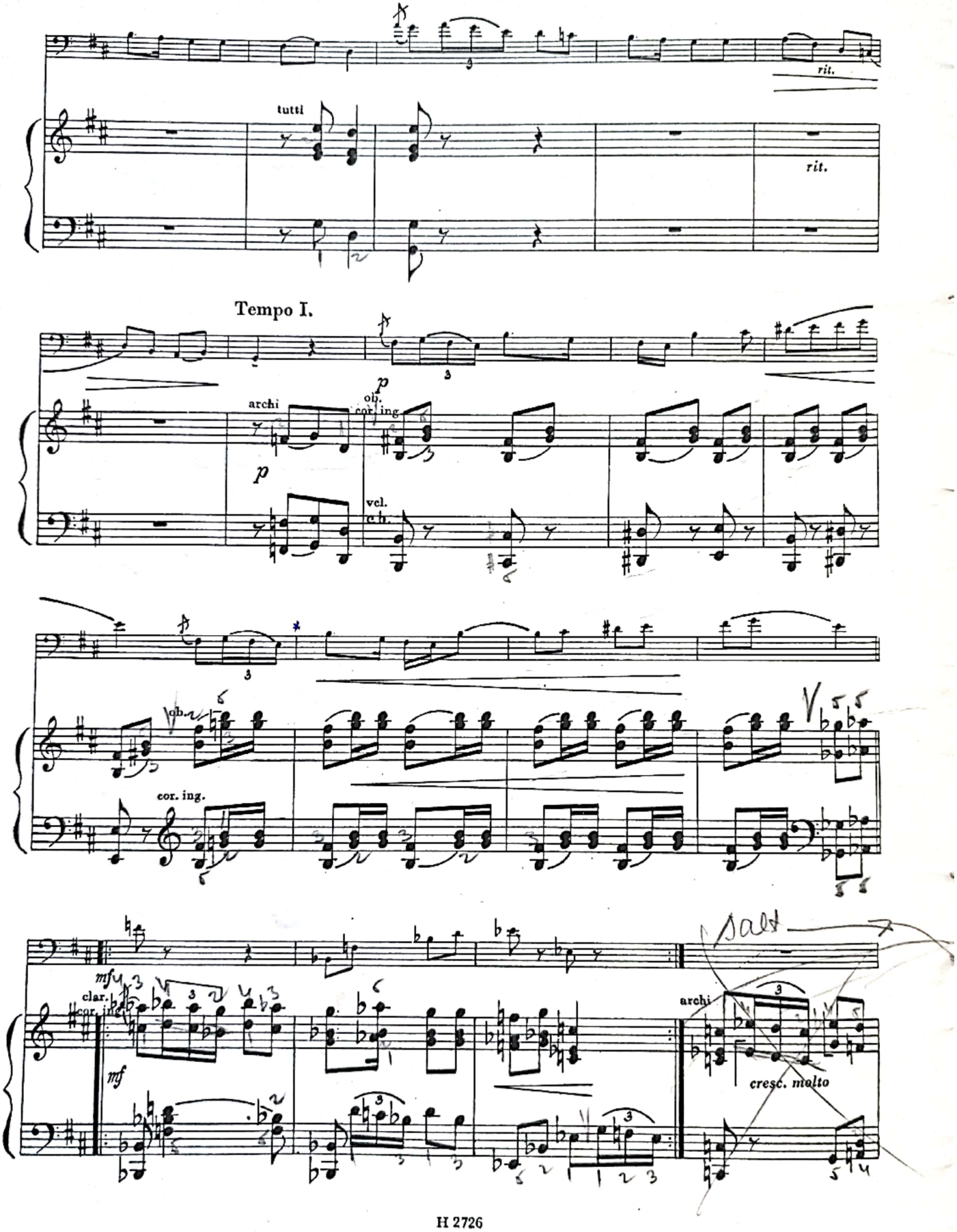

Scanned with OKEN Scanner

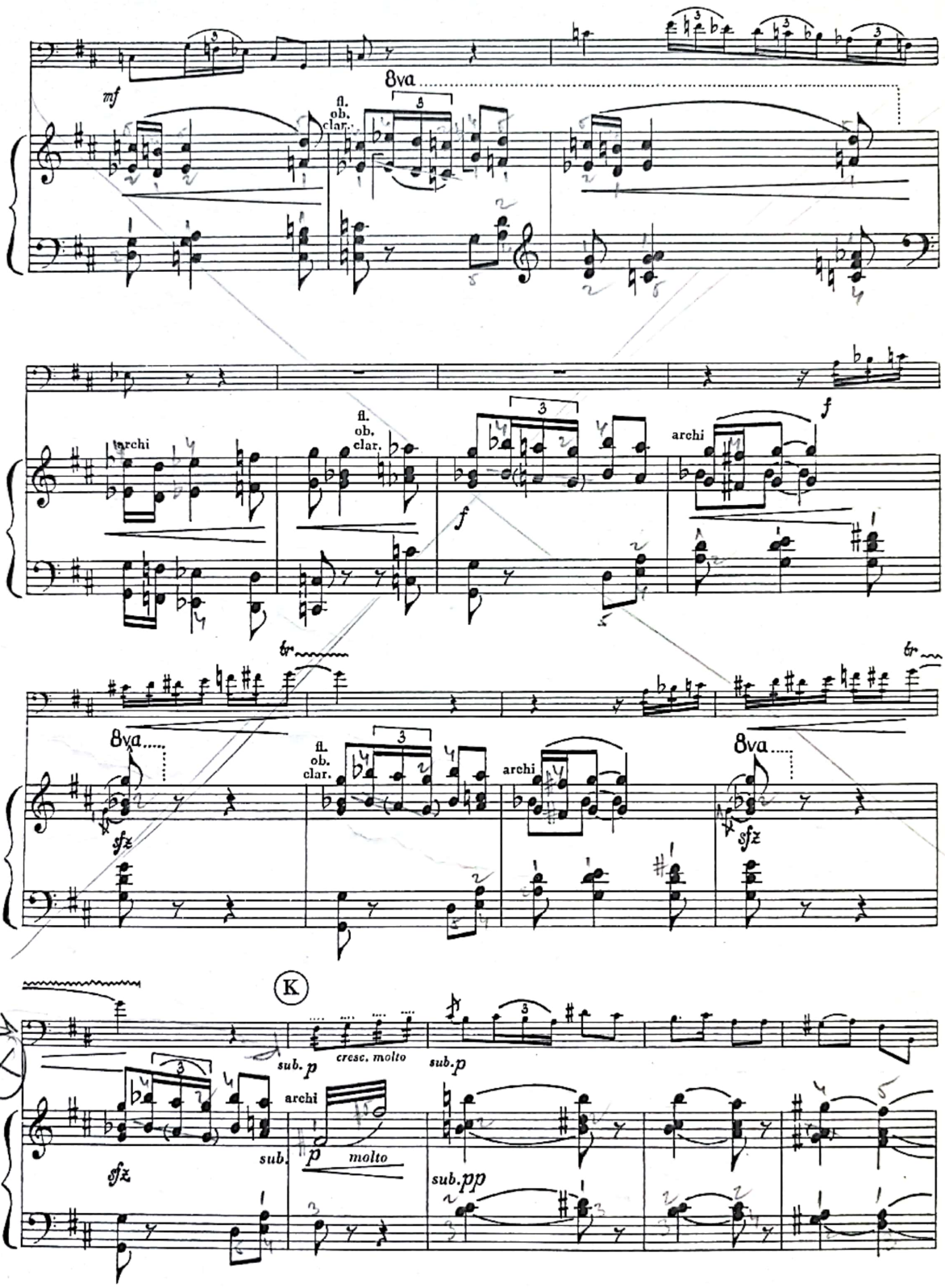

Scanned with OKEN Scanner

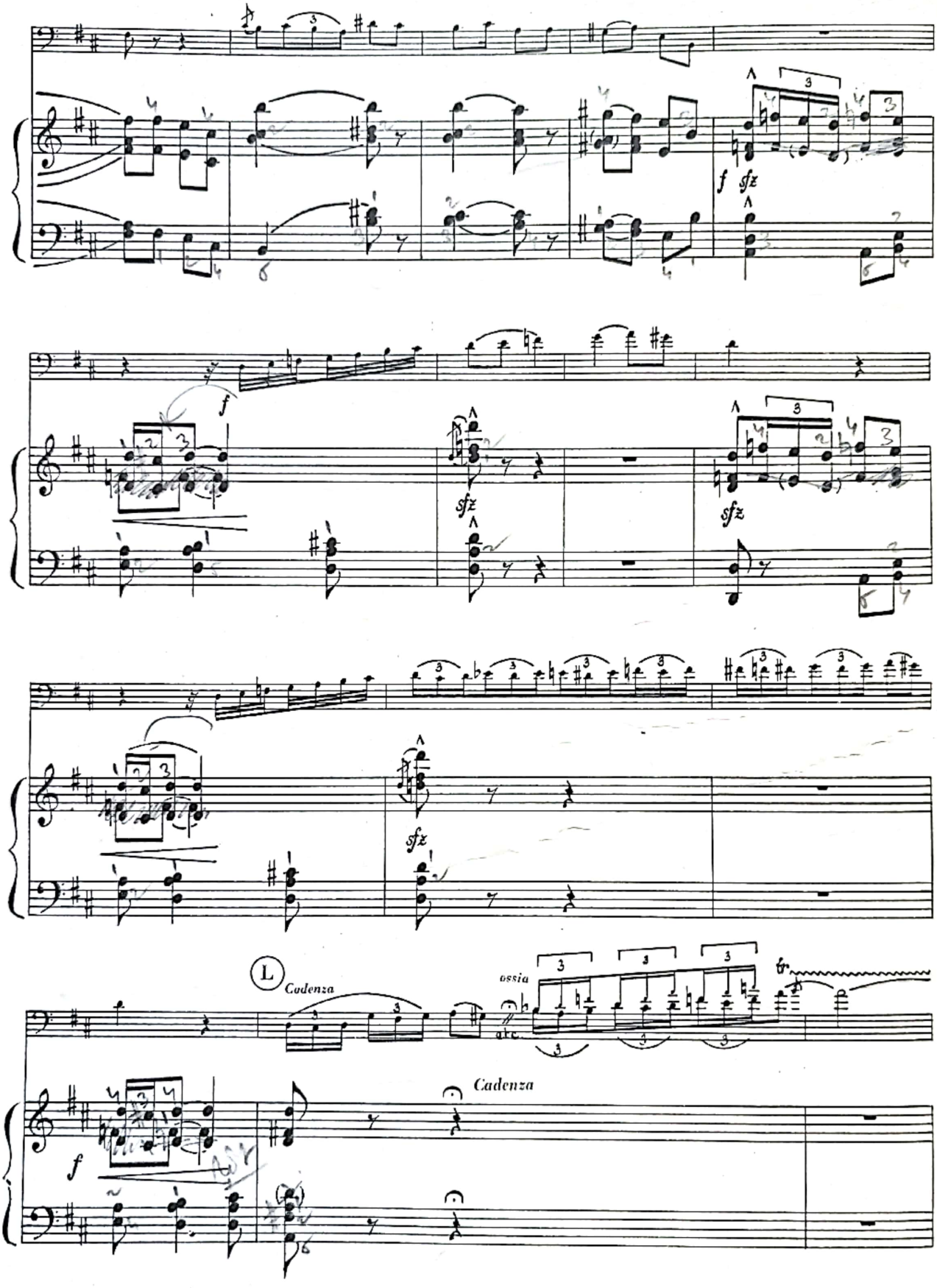

Scanned with OKEN Scanner

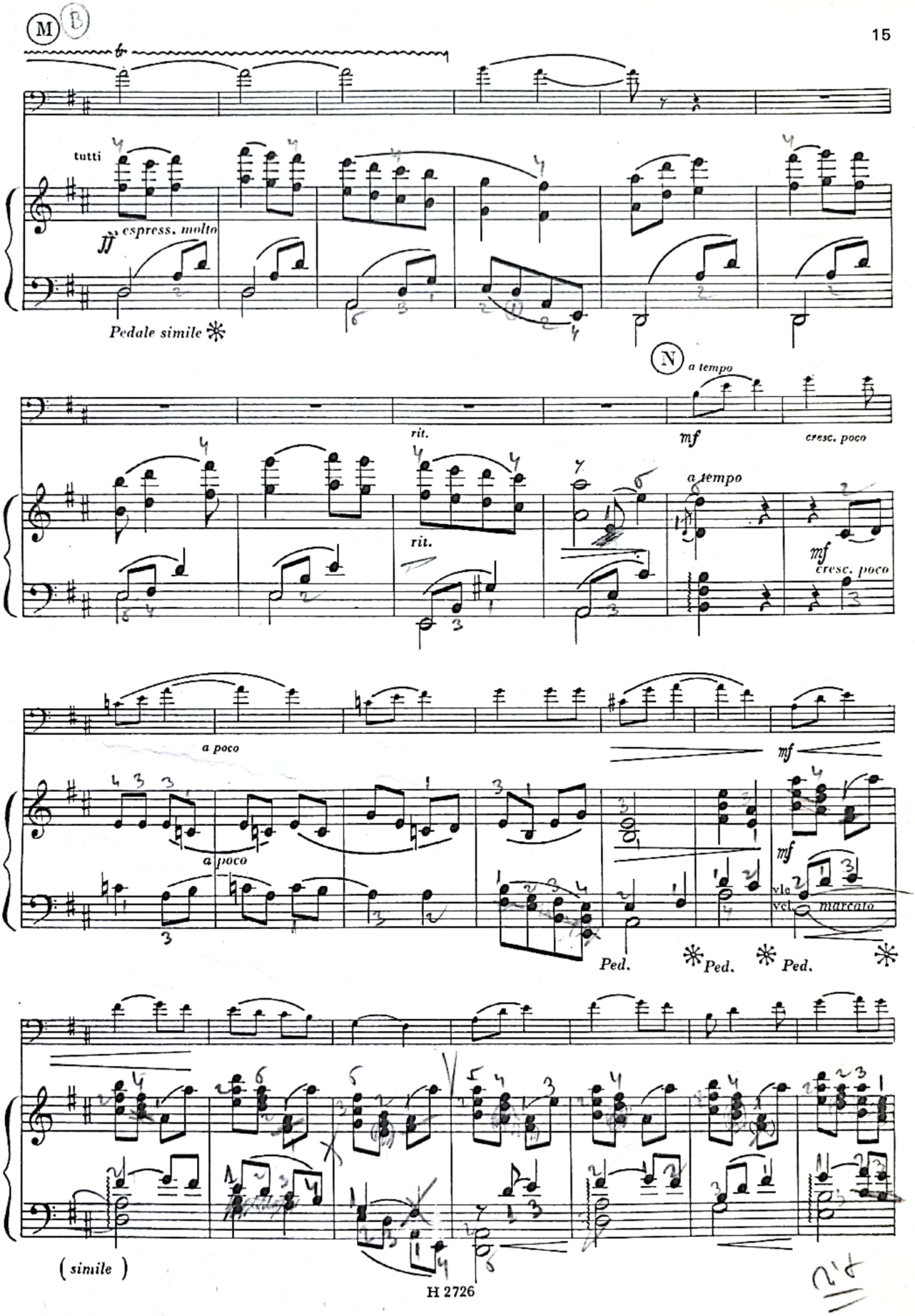

Scanned with OKEN Scanner

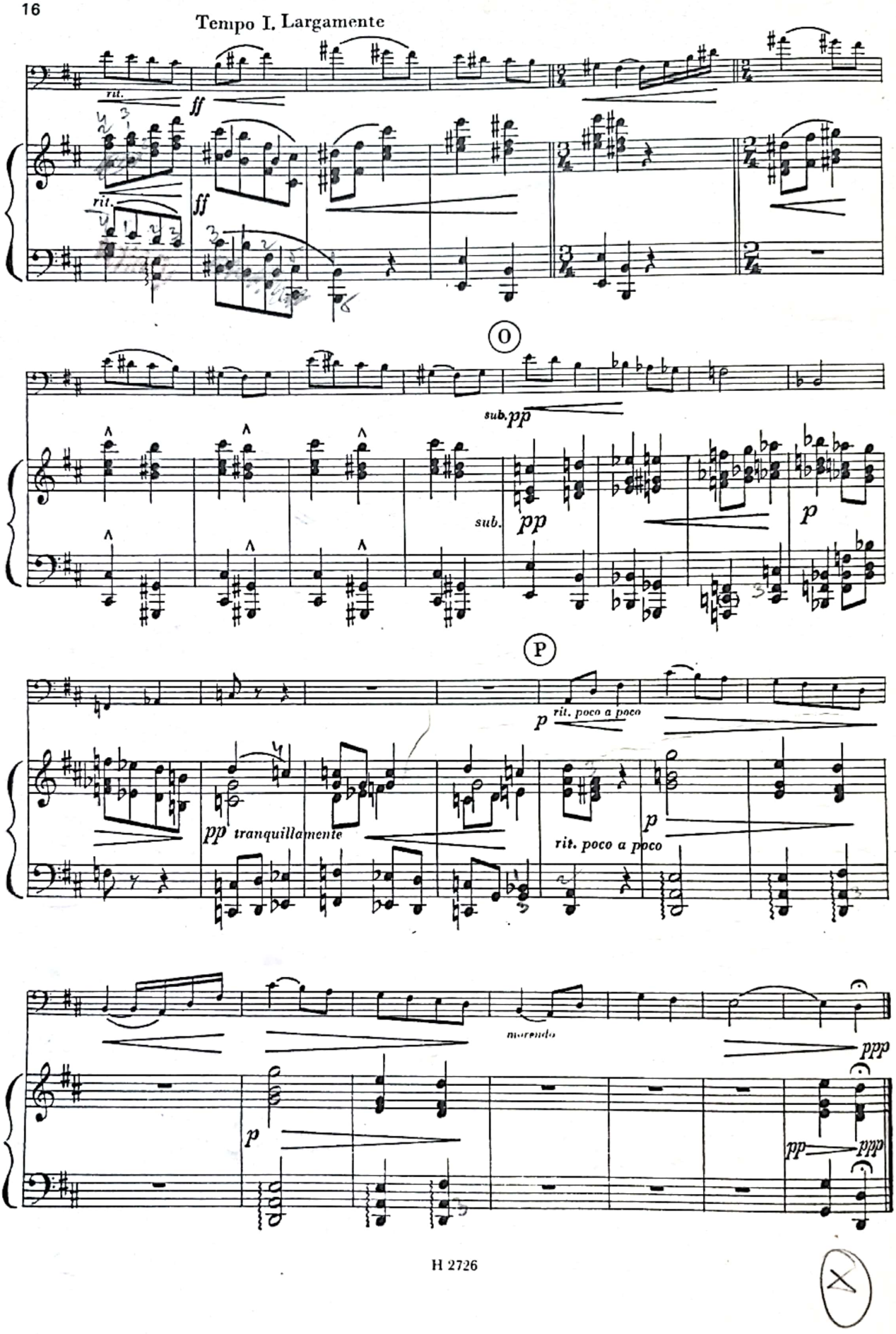

Scanned with OKEN Scanner

II

Adagio (♩= 52)

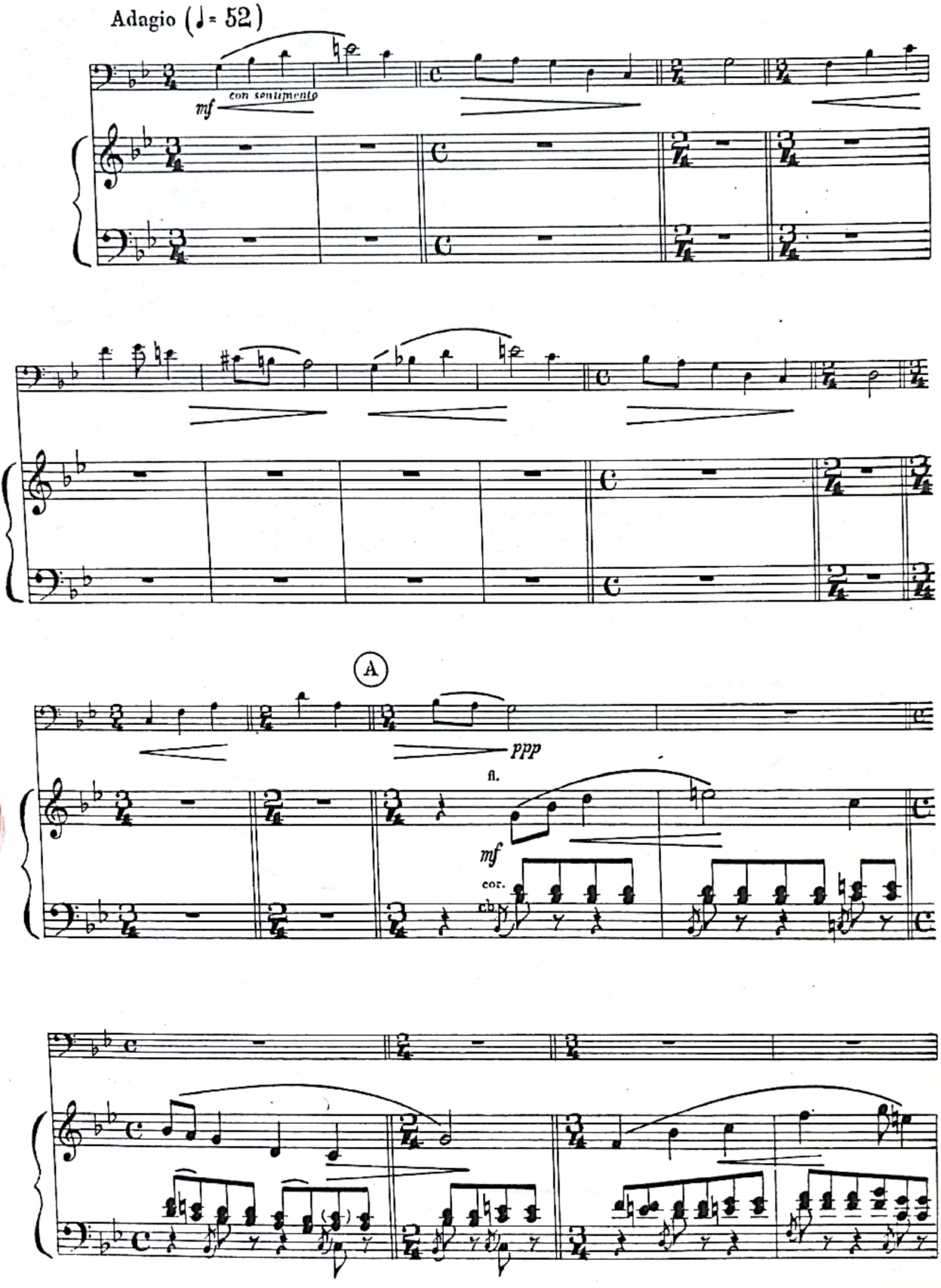

Scanned with OKEN Scanner

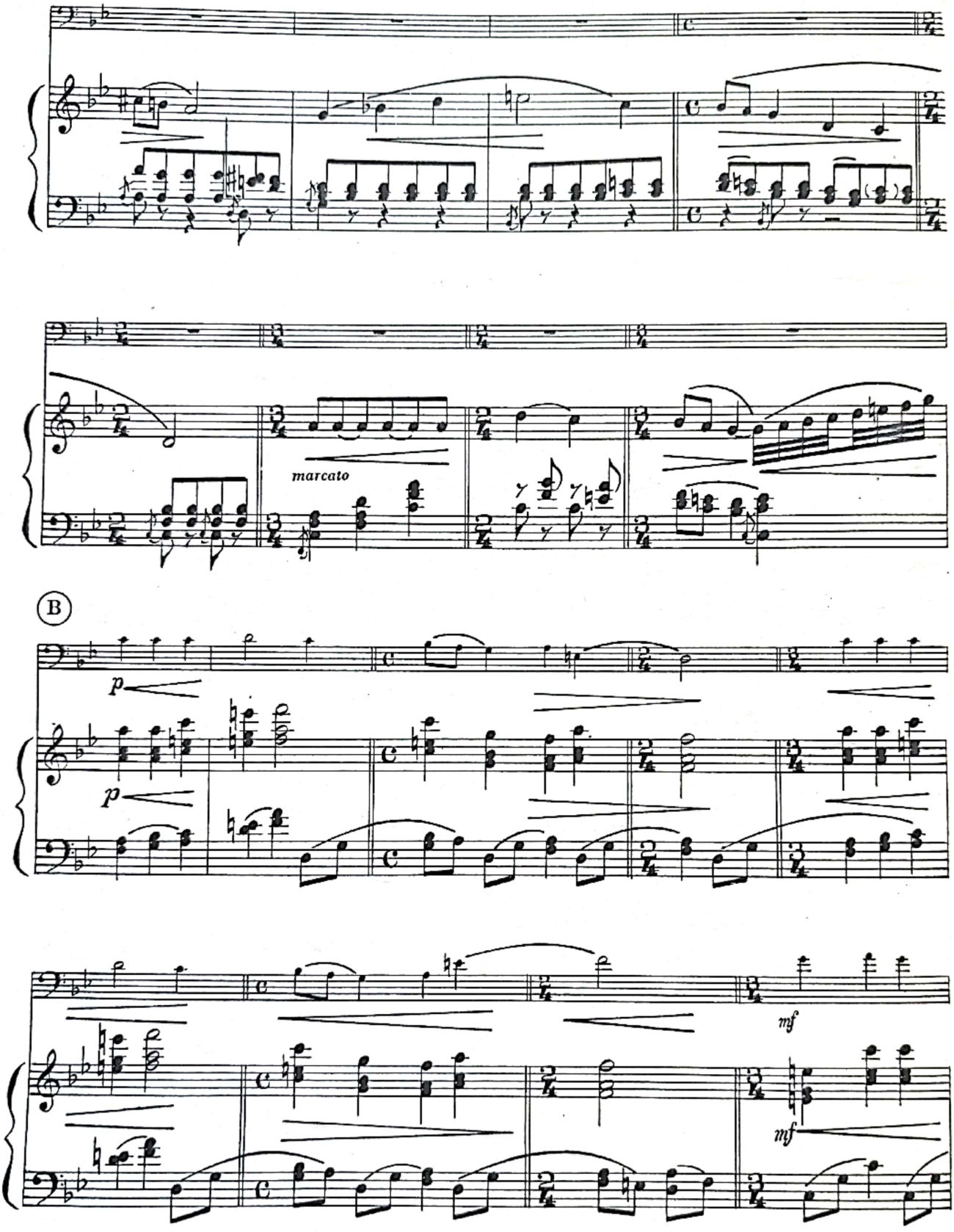

Scanned with OKEN Scanner

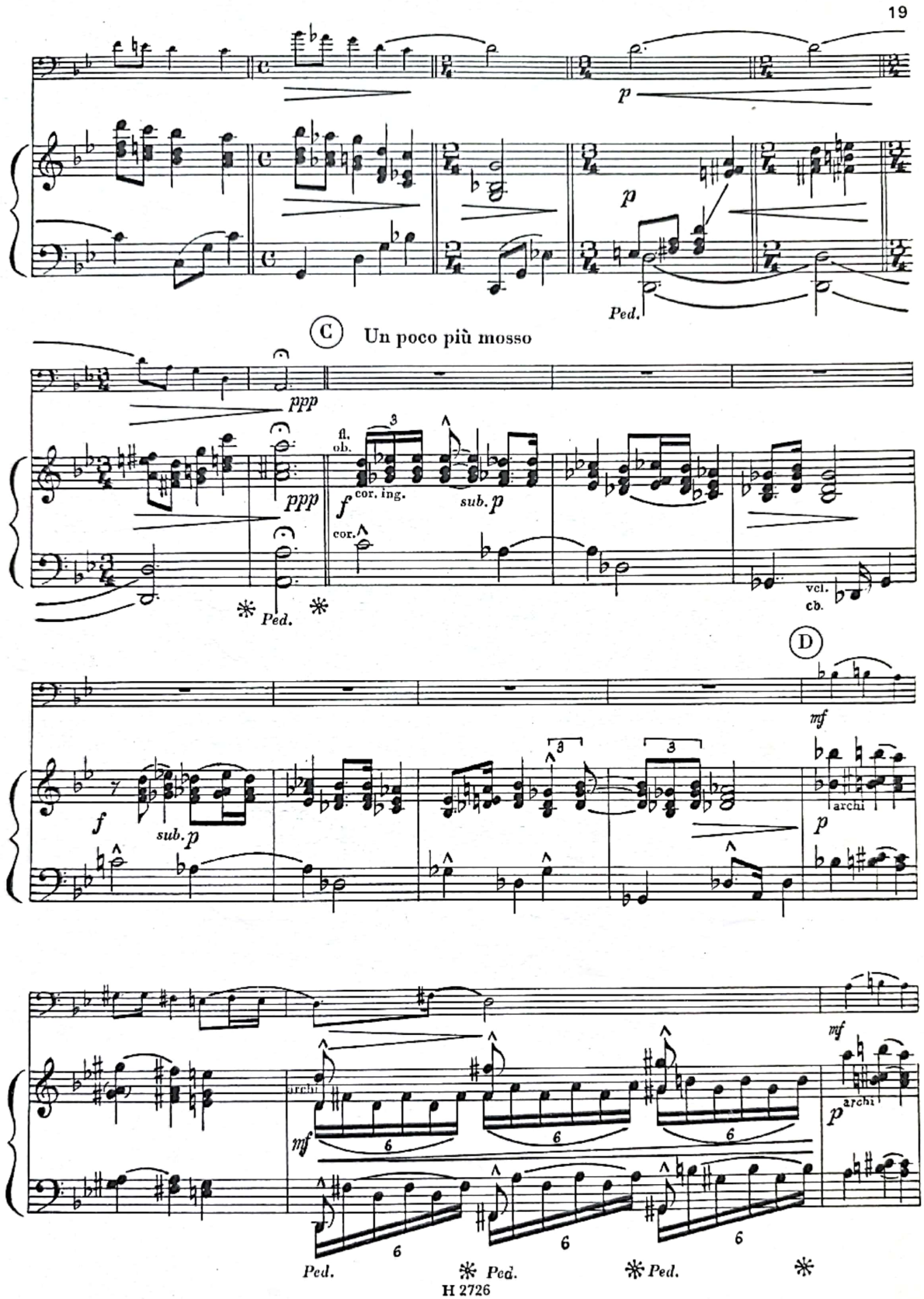

Scanned with OKEN Scanner

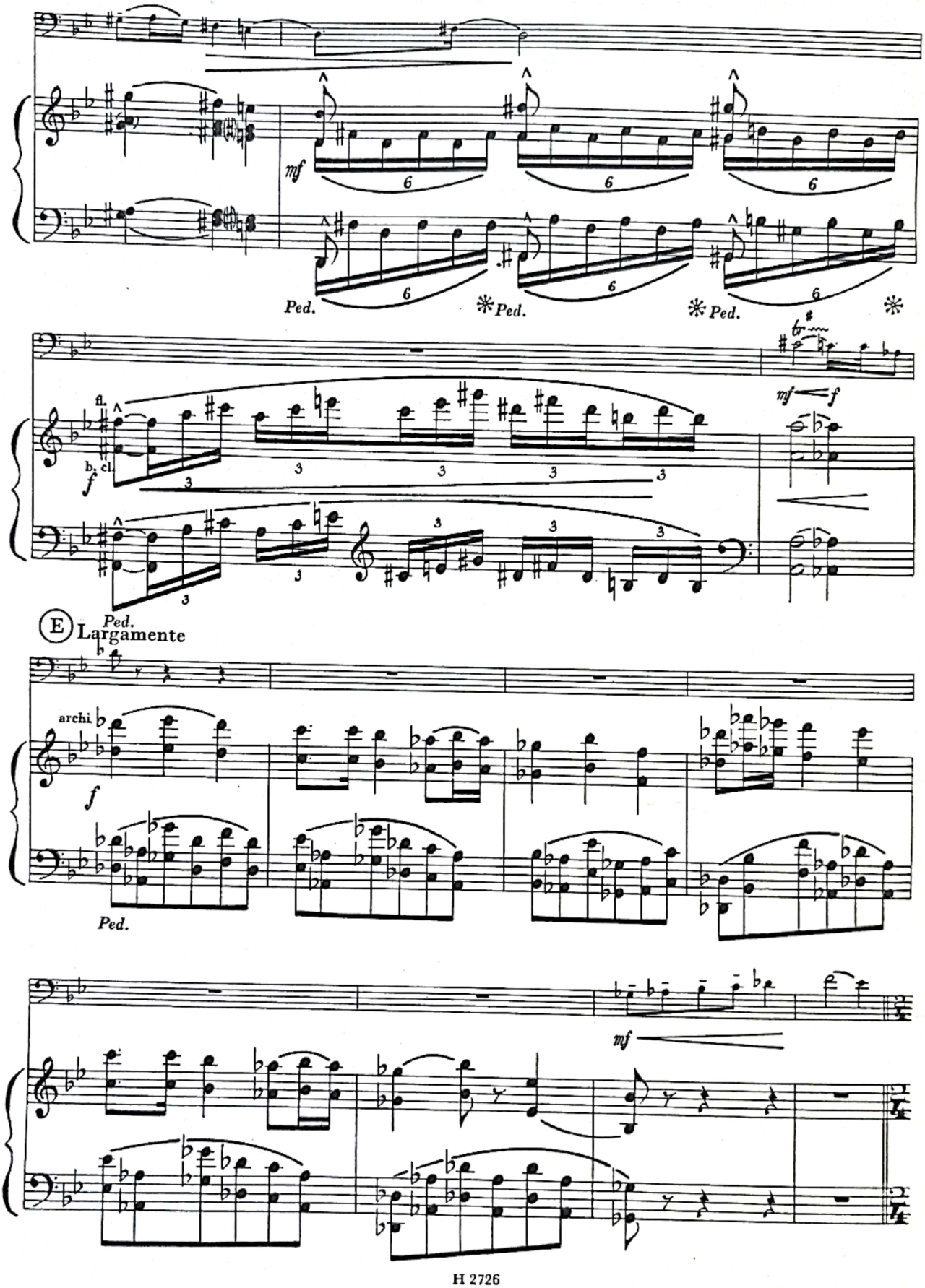

Scanned with OKEN Scanner

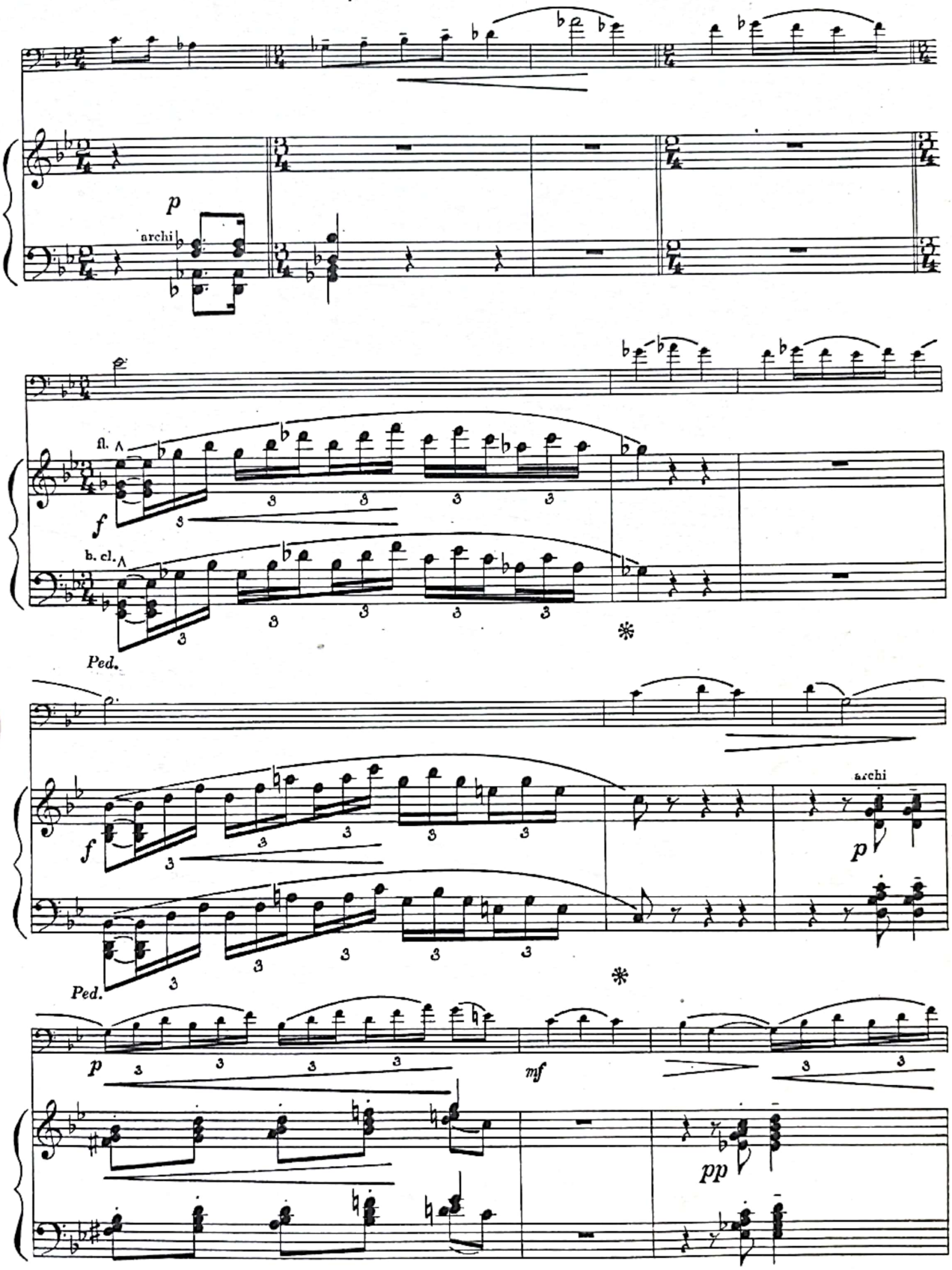

Scanned with OKEN Scanner

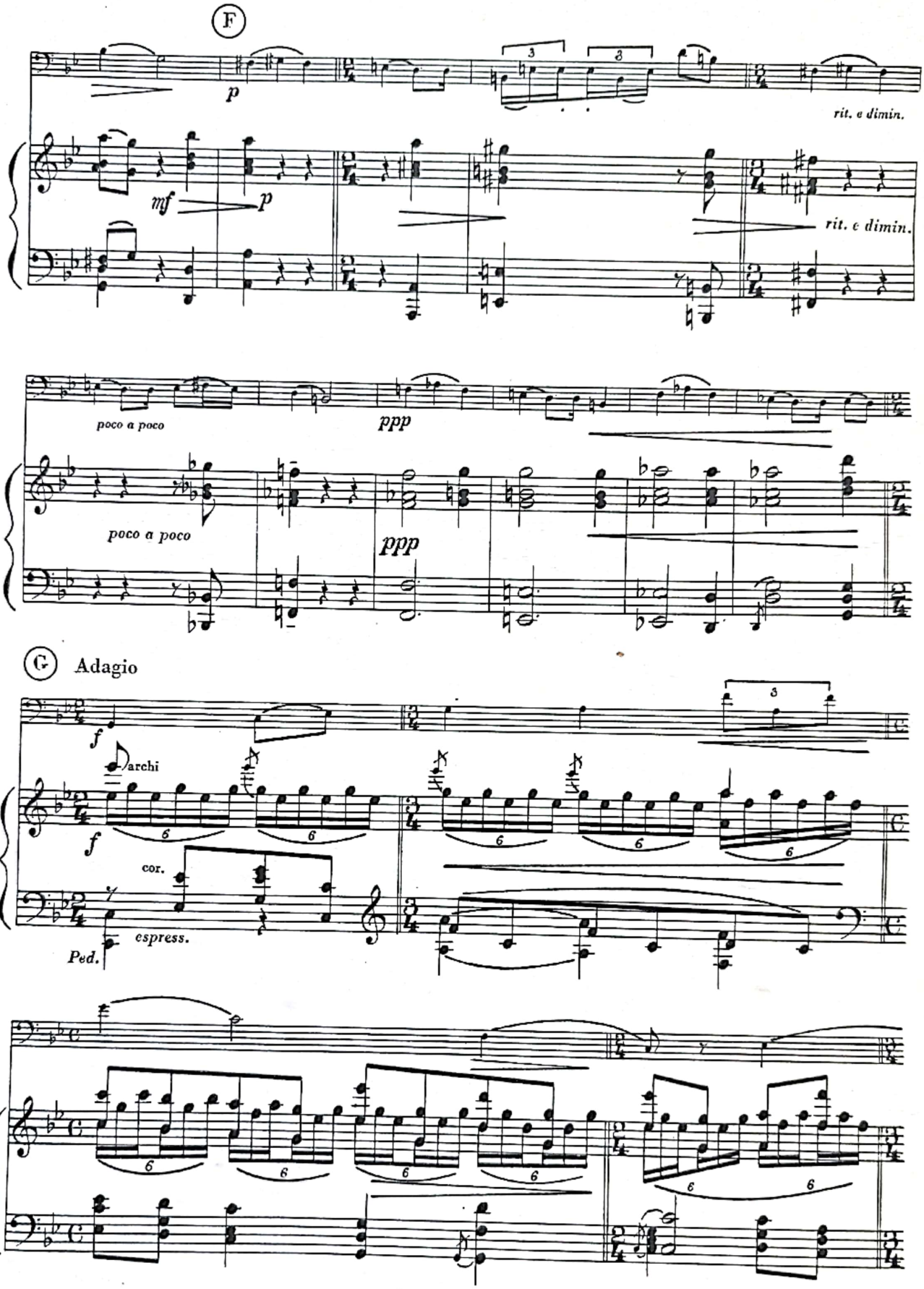

Scanned with OKEN Scanner

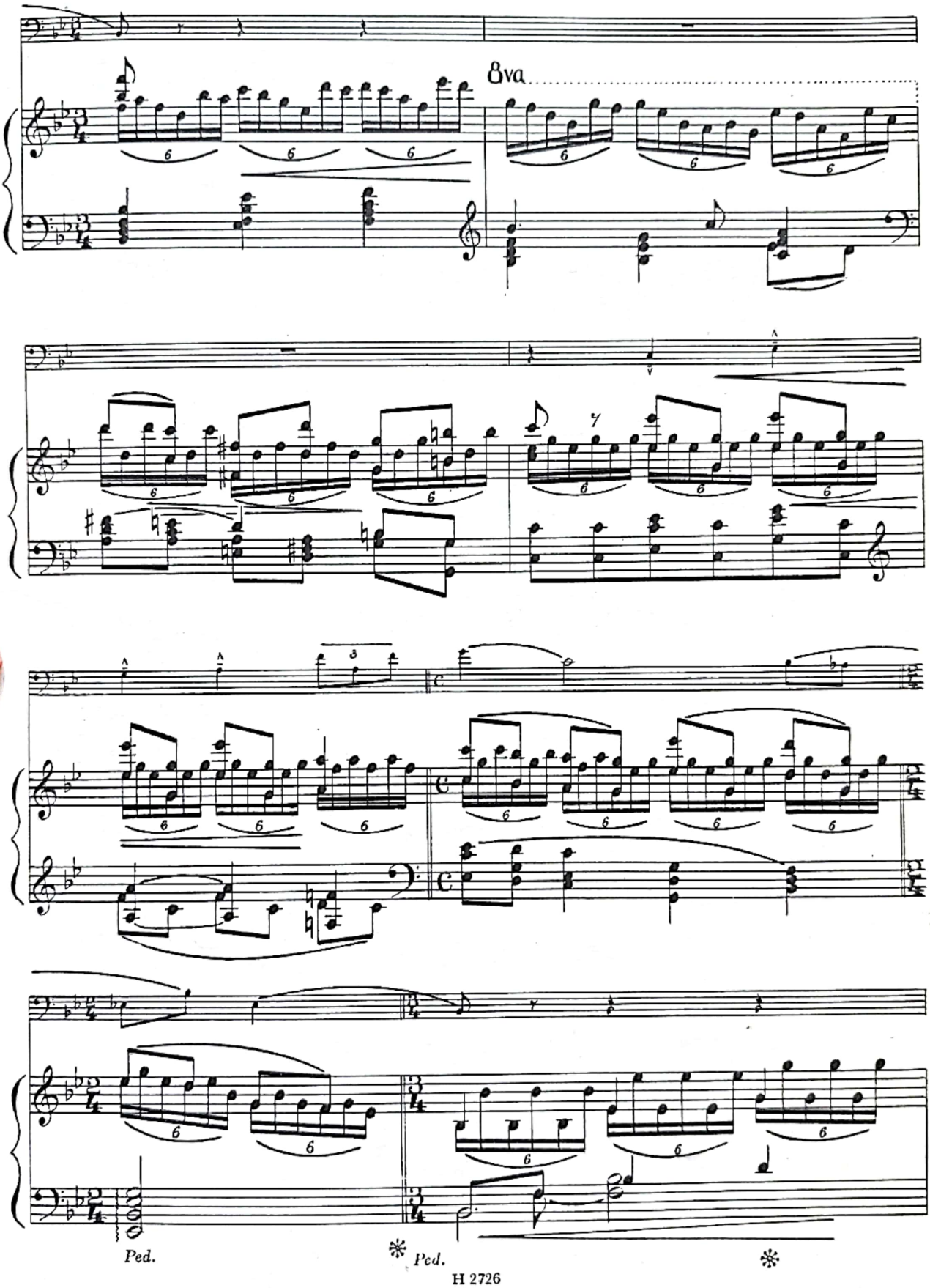

Scanned with OKEN Scanner

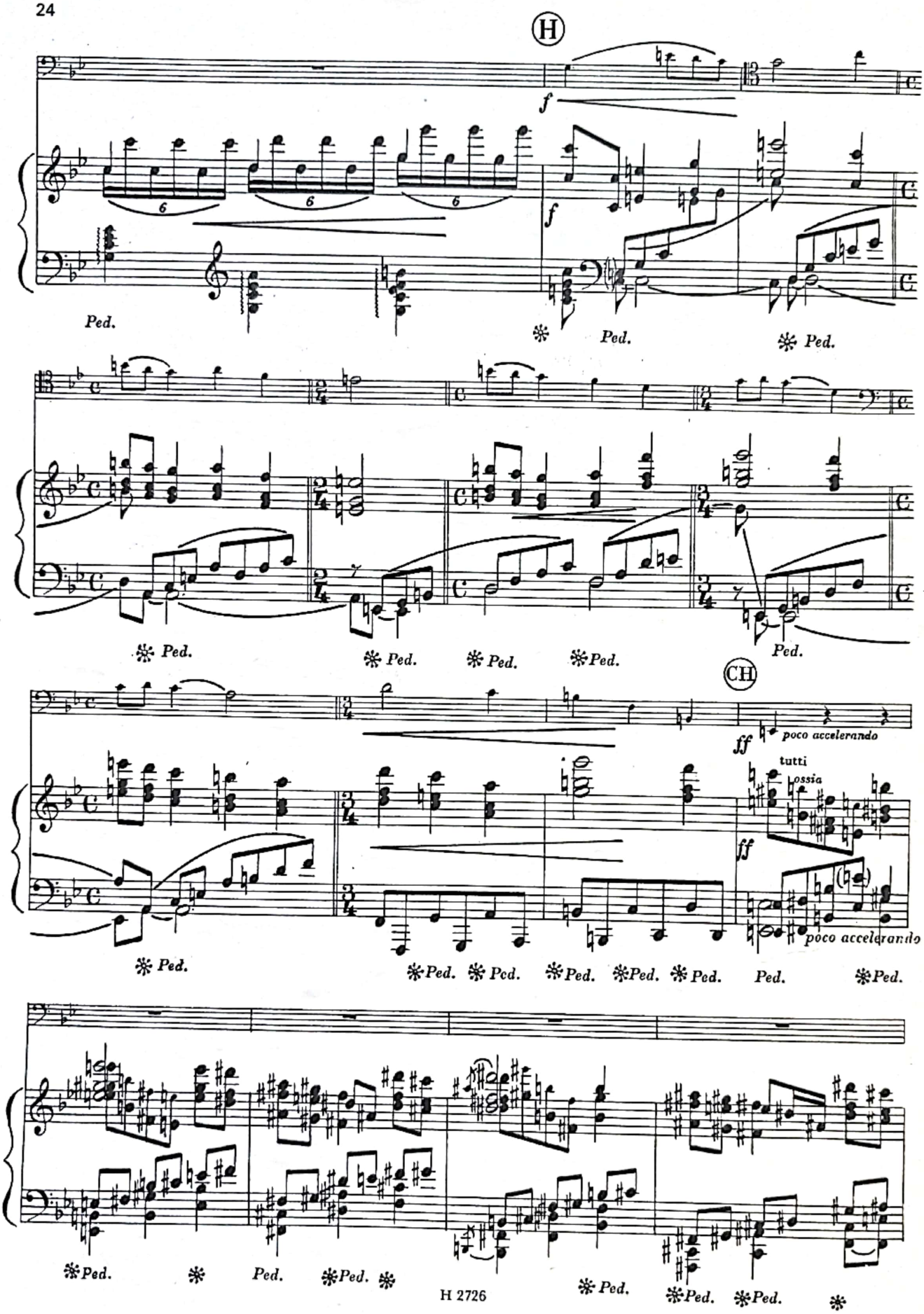

Scanned with OKEN Scanner

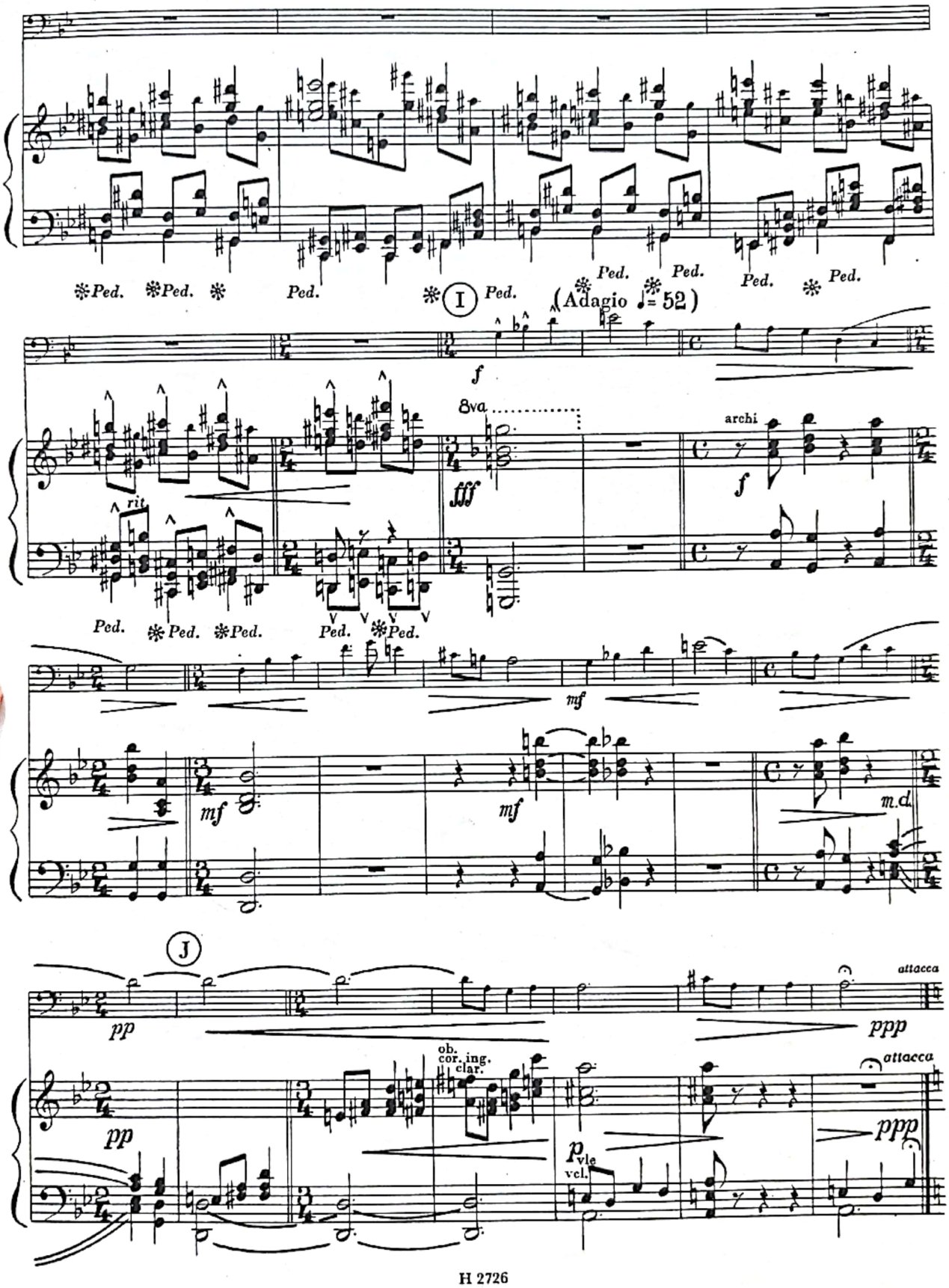

Scanned with OKEN Scanner

III

Rondo (Finale ♩= 120)

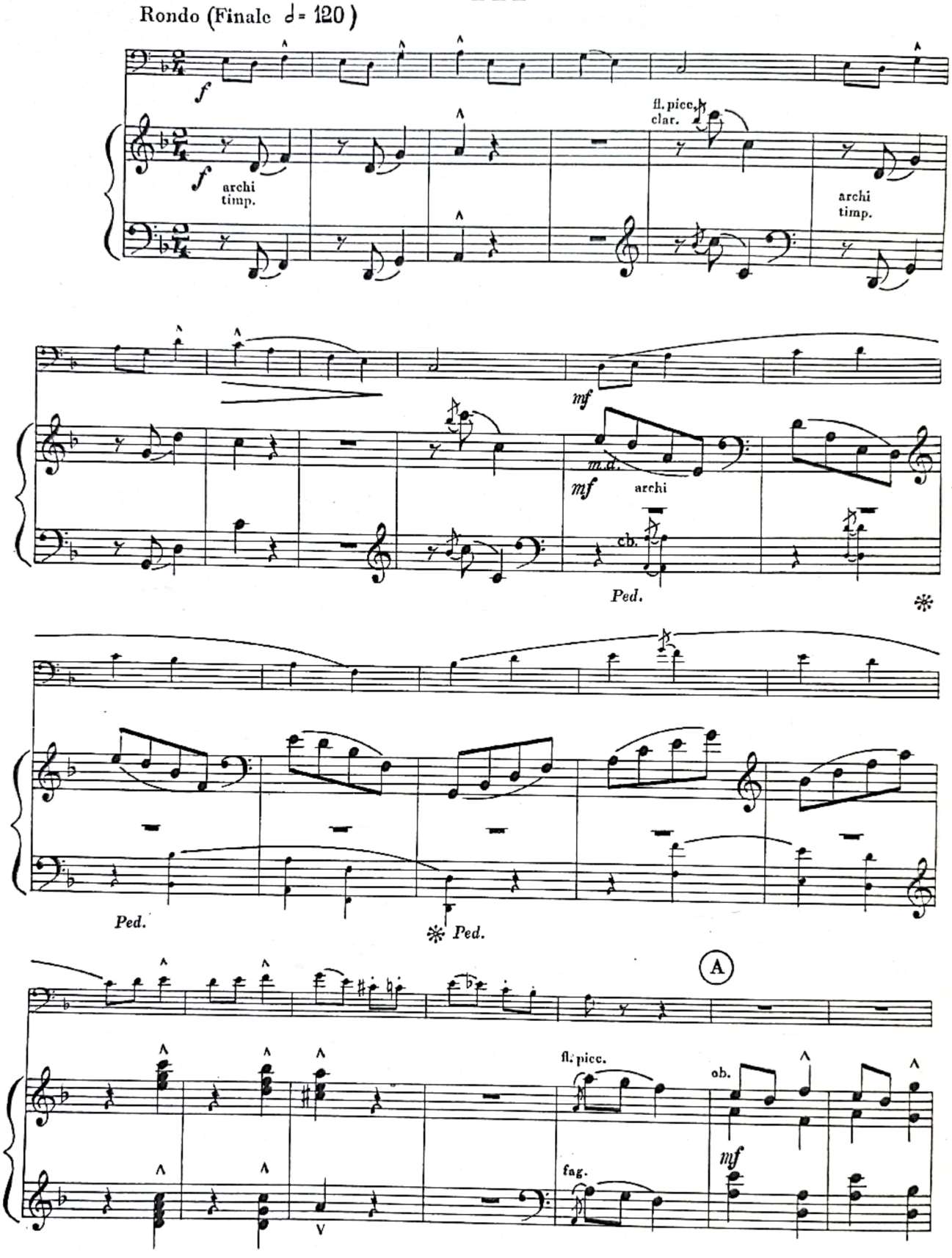

Scanned with OKEN Scanner

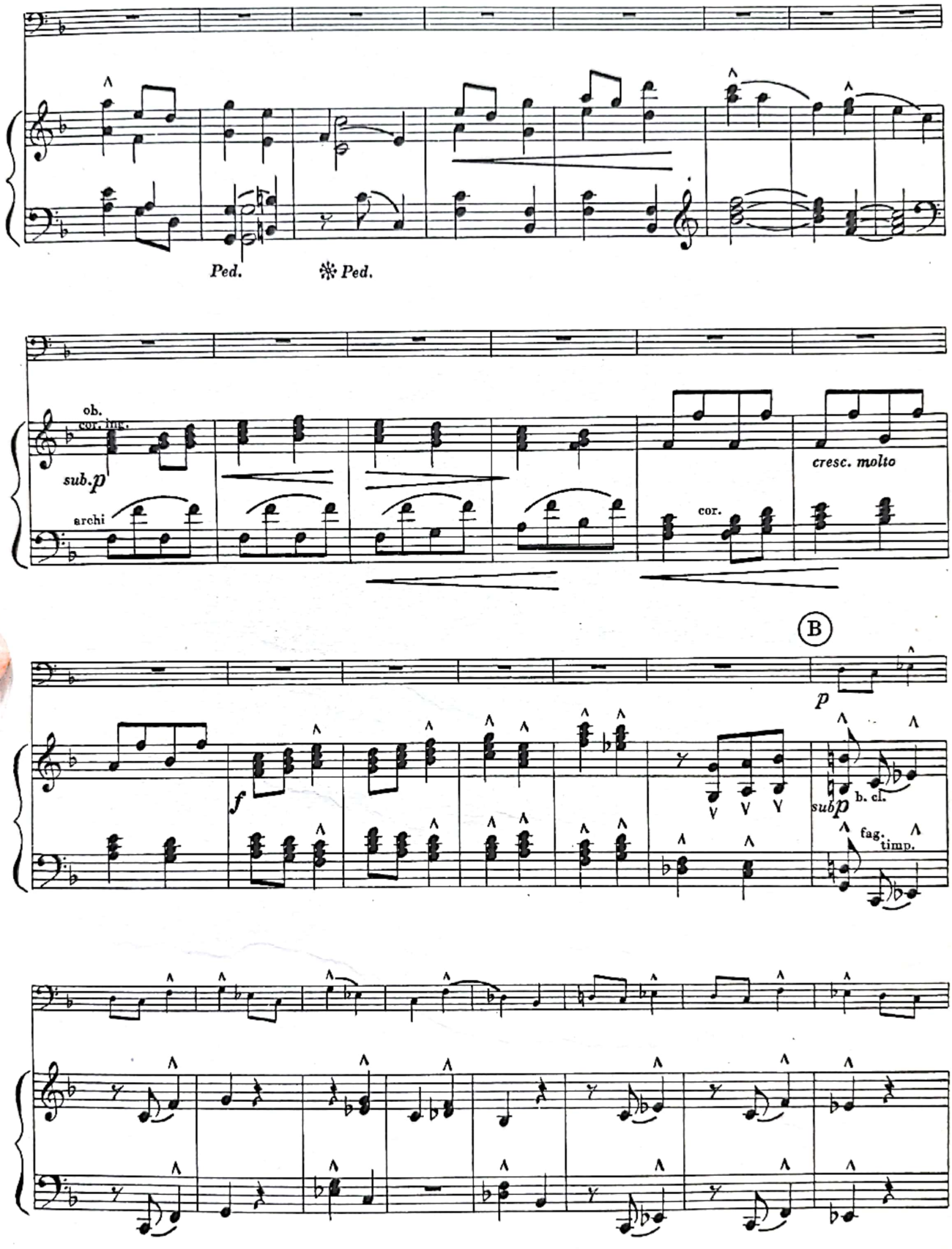

Scanned with OKEN Scanner

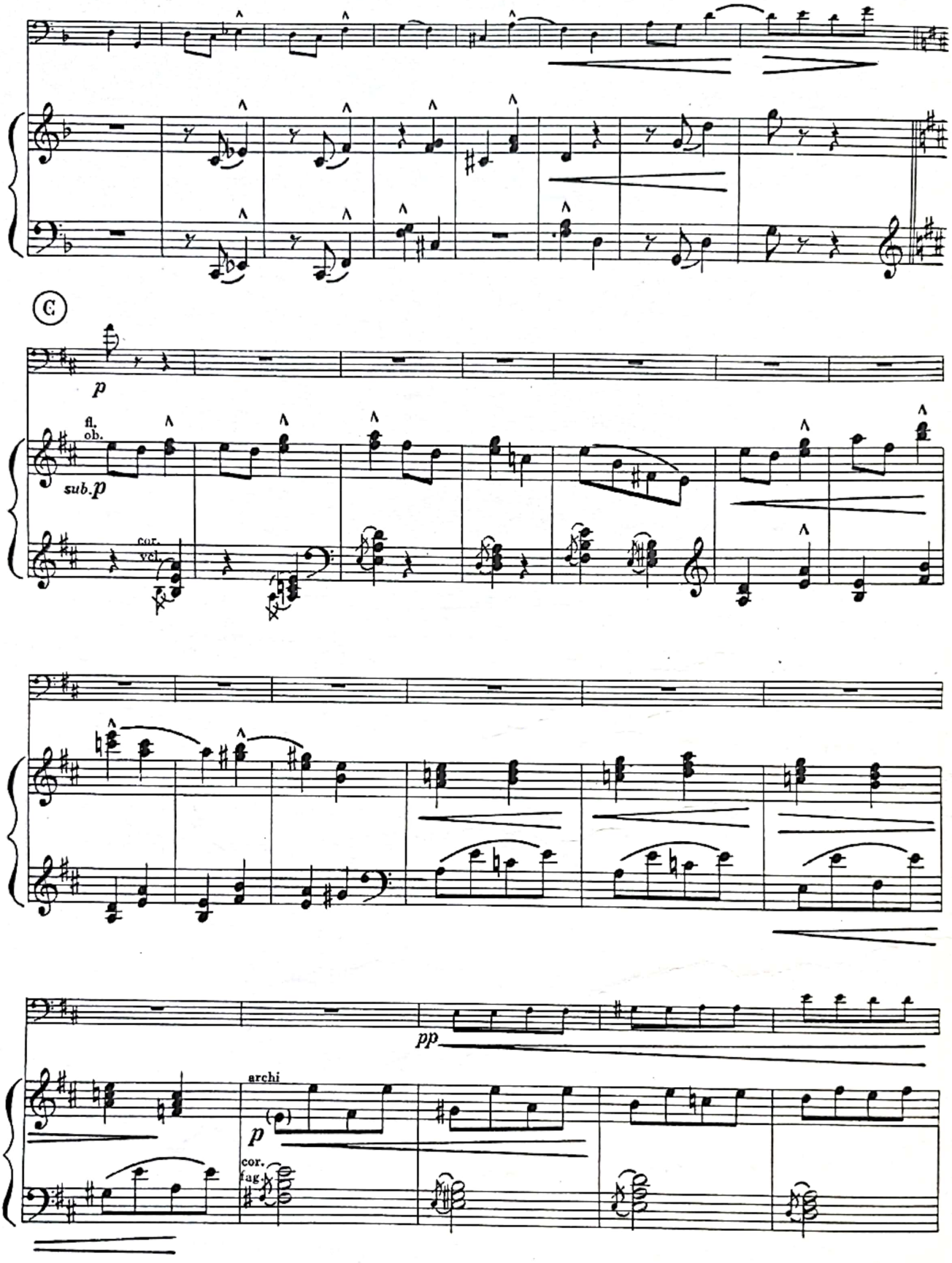

Scanned with OKEN Scanner

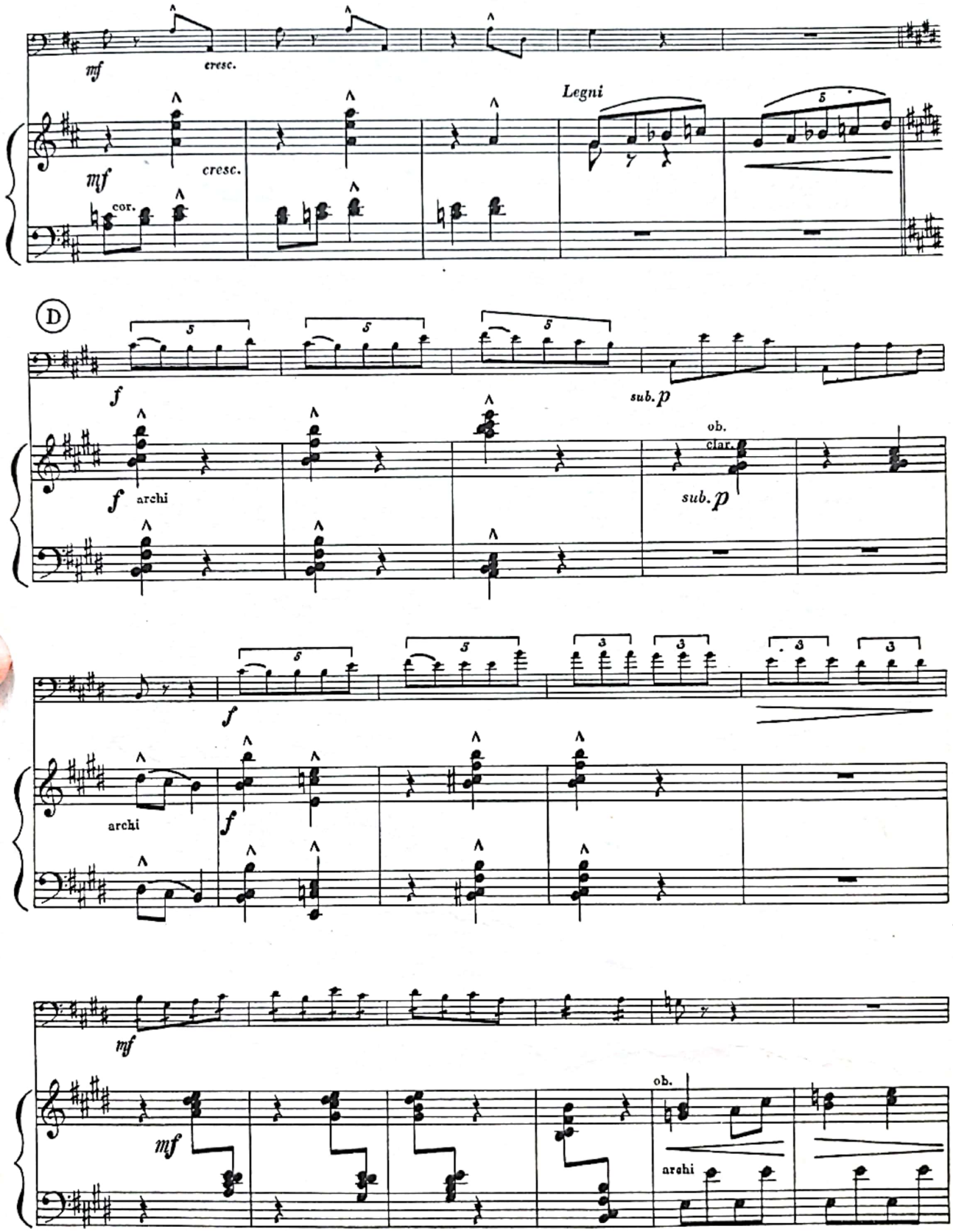

Scanned with OKEN Scanner

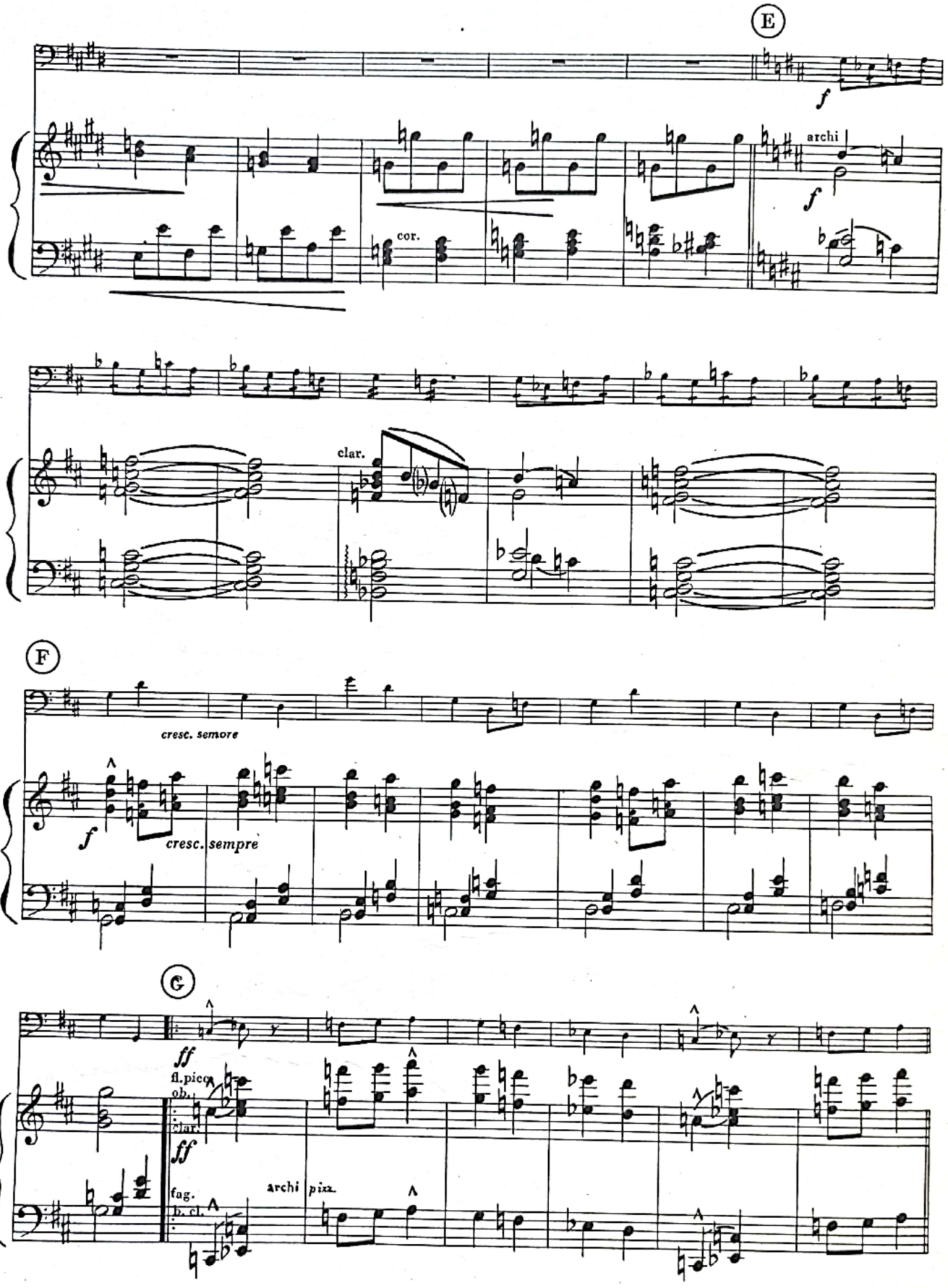

Scanned with OKEN Scanner

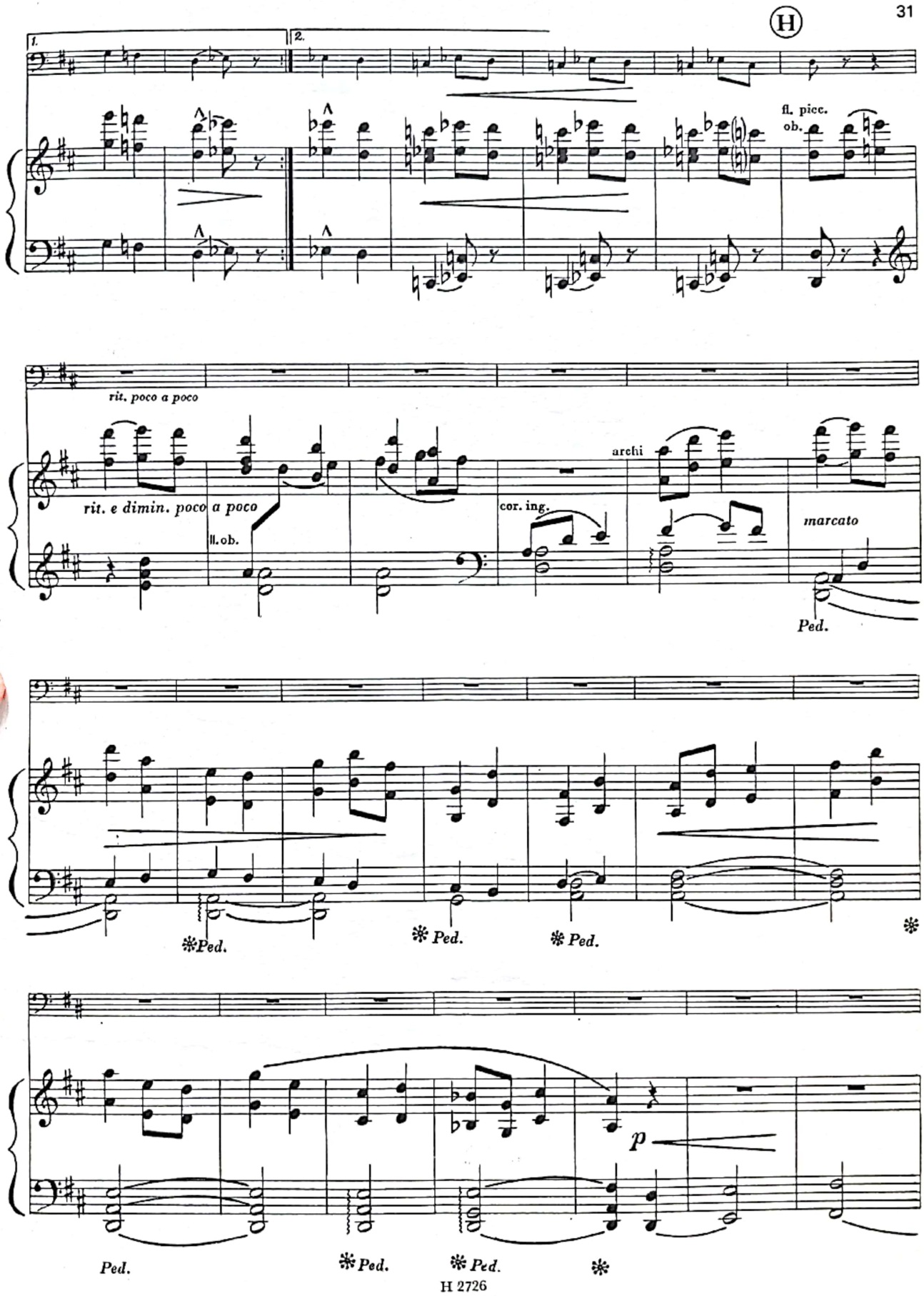

Scanned with OKEN Scanner

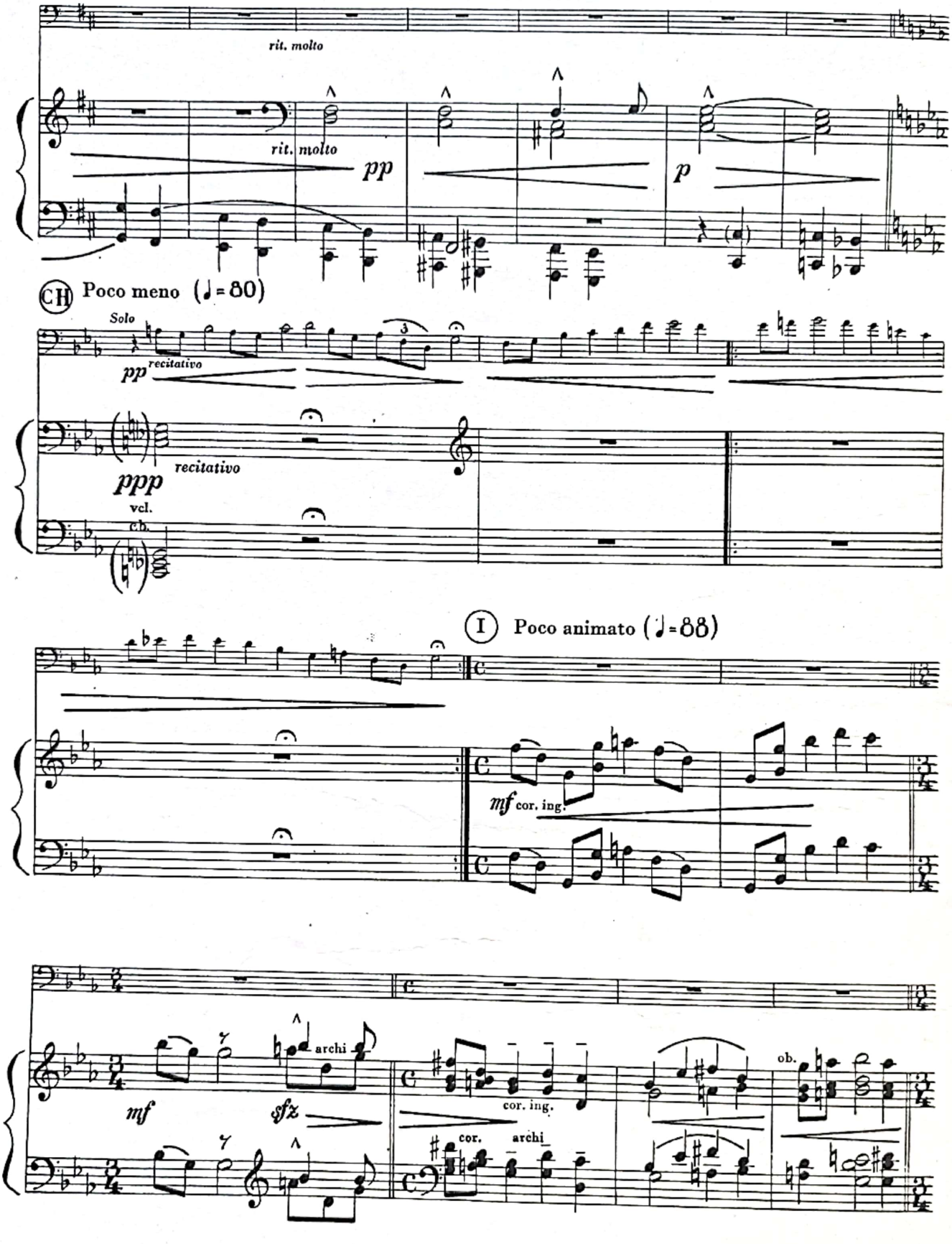

Scanned with OKEN Scanner

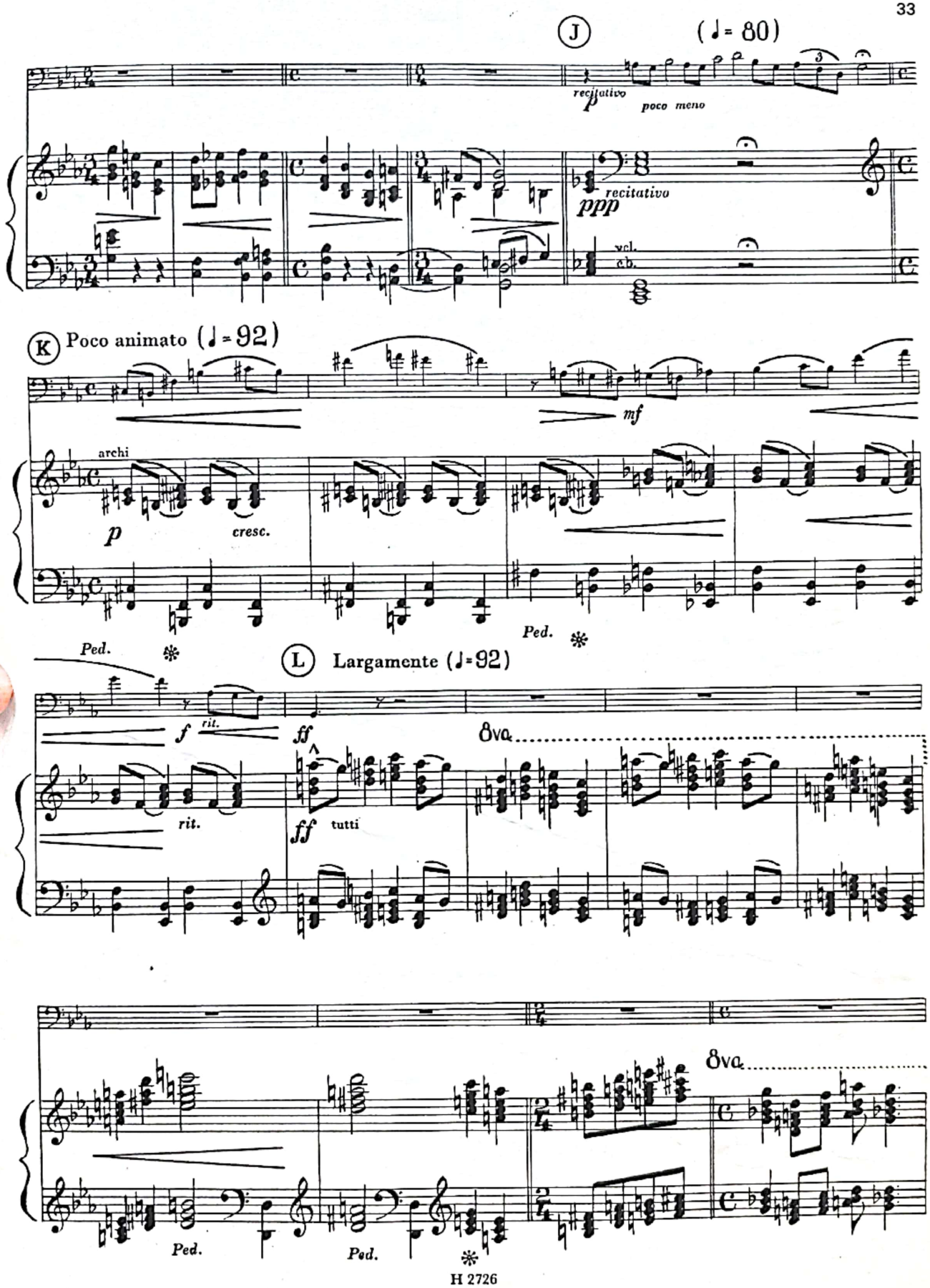

Scanned with OKEN Scanner

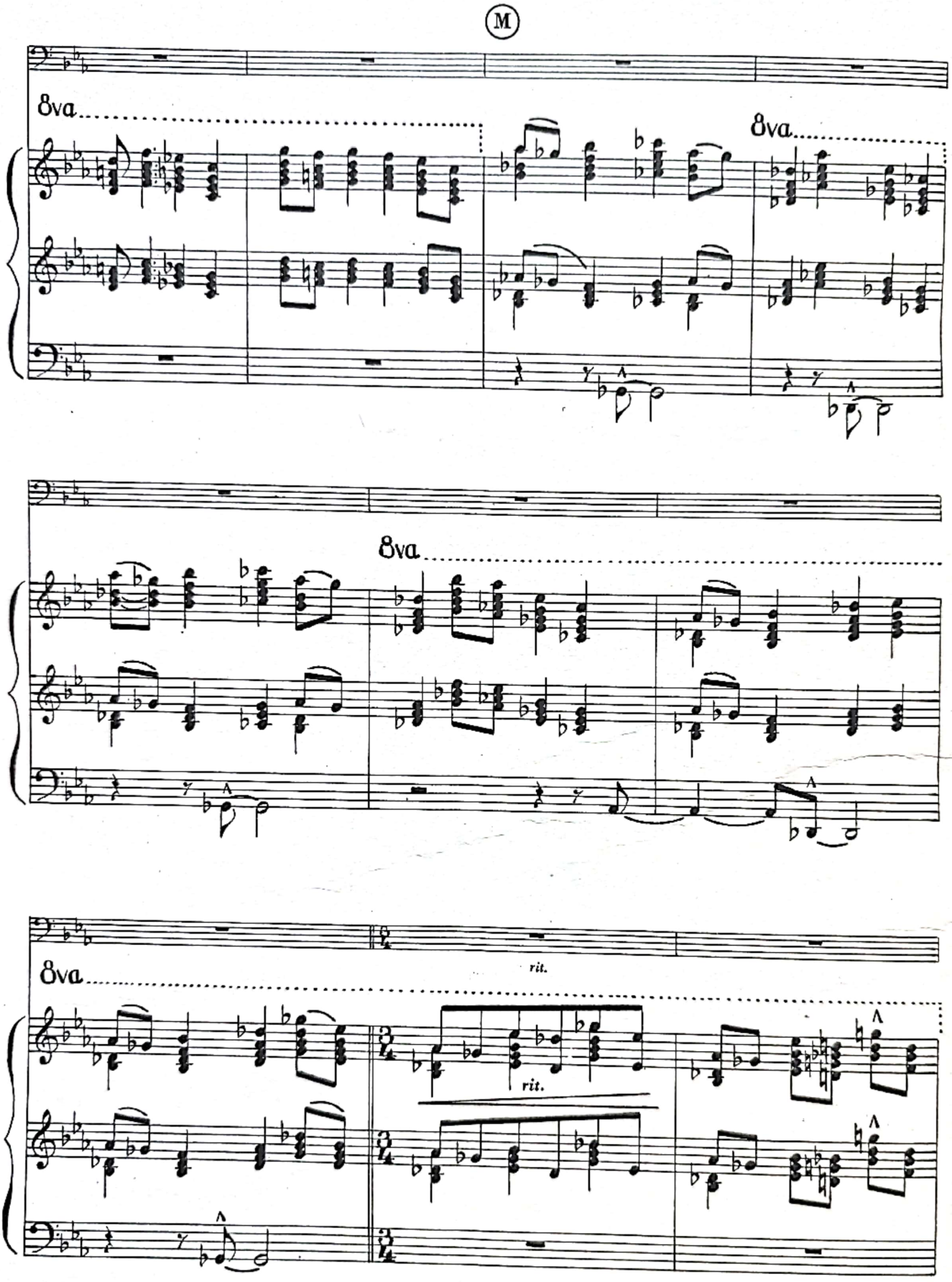

Scanned with OKEN Scanner

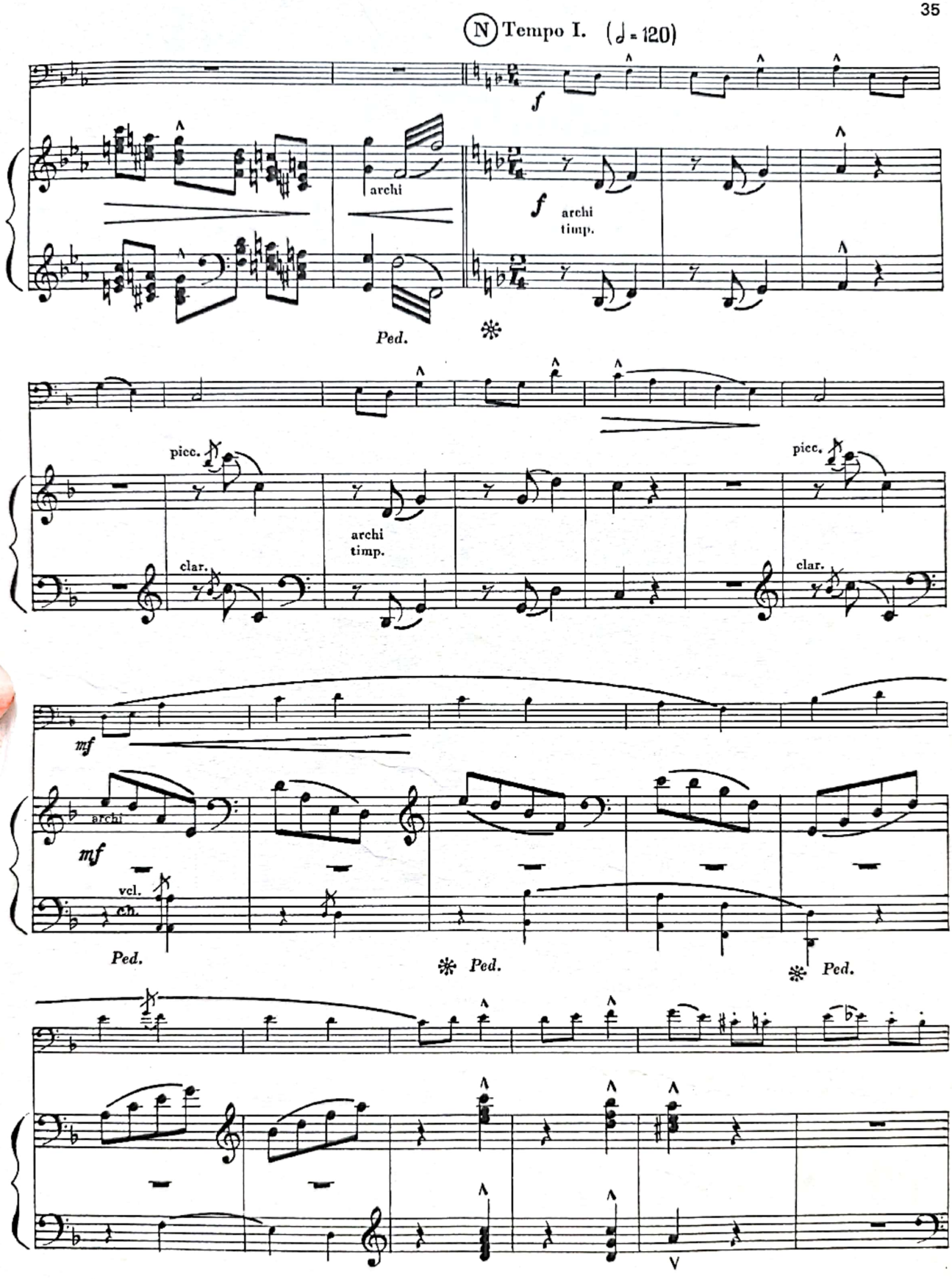

Scanned with OKEN Scanner

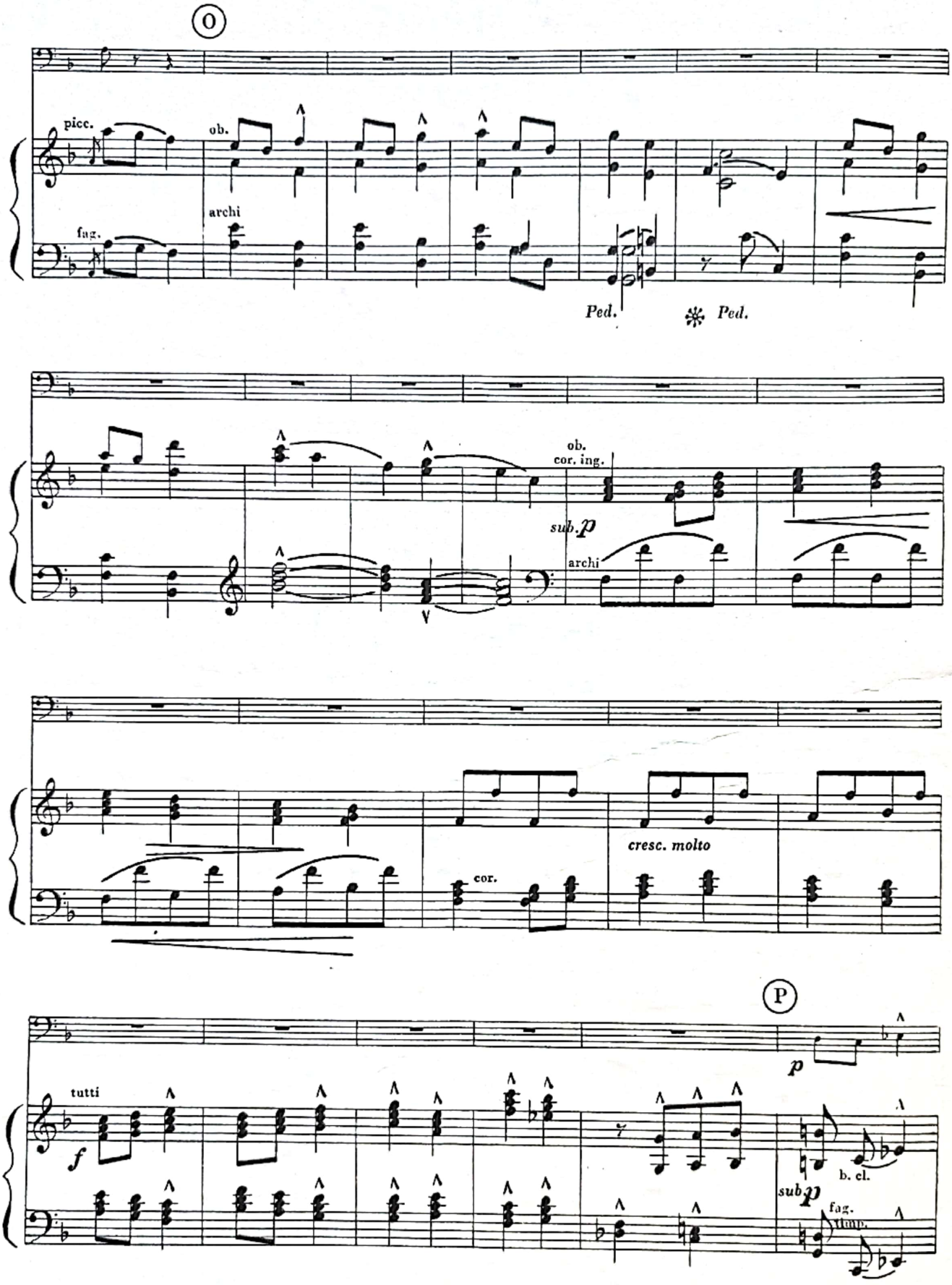

Scanned with OKEN Scanner

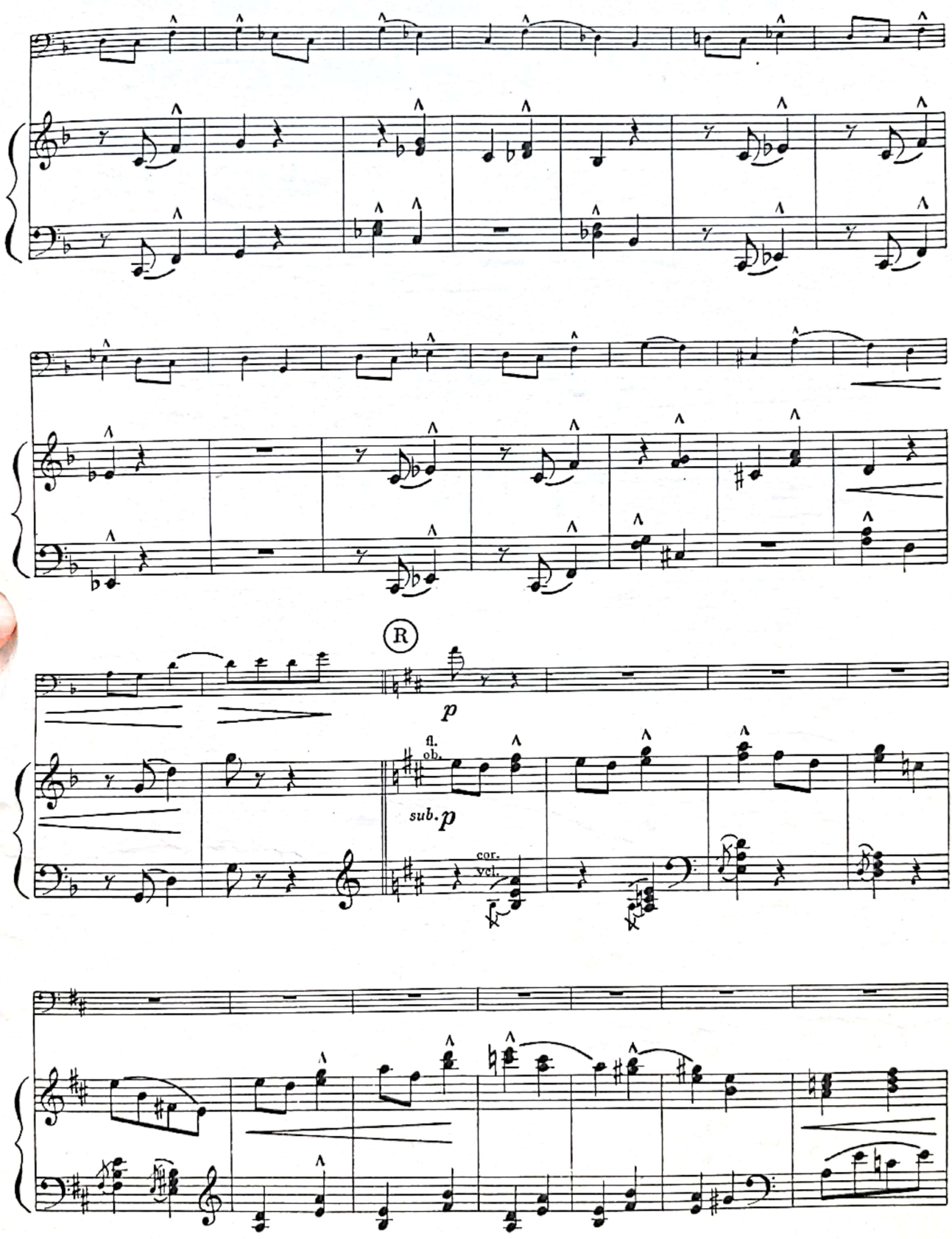

Scanned with OKEN Scanner

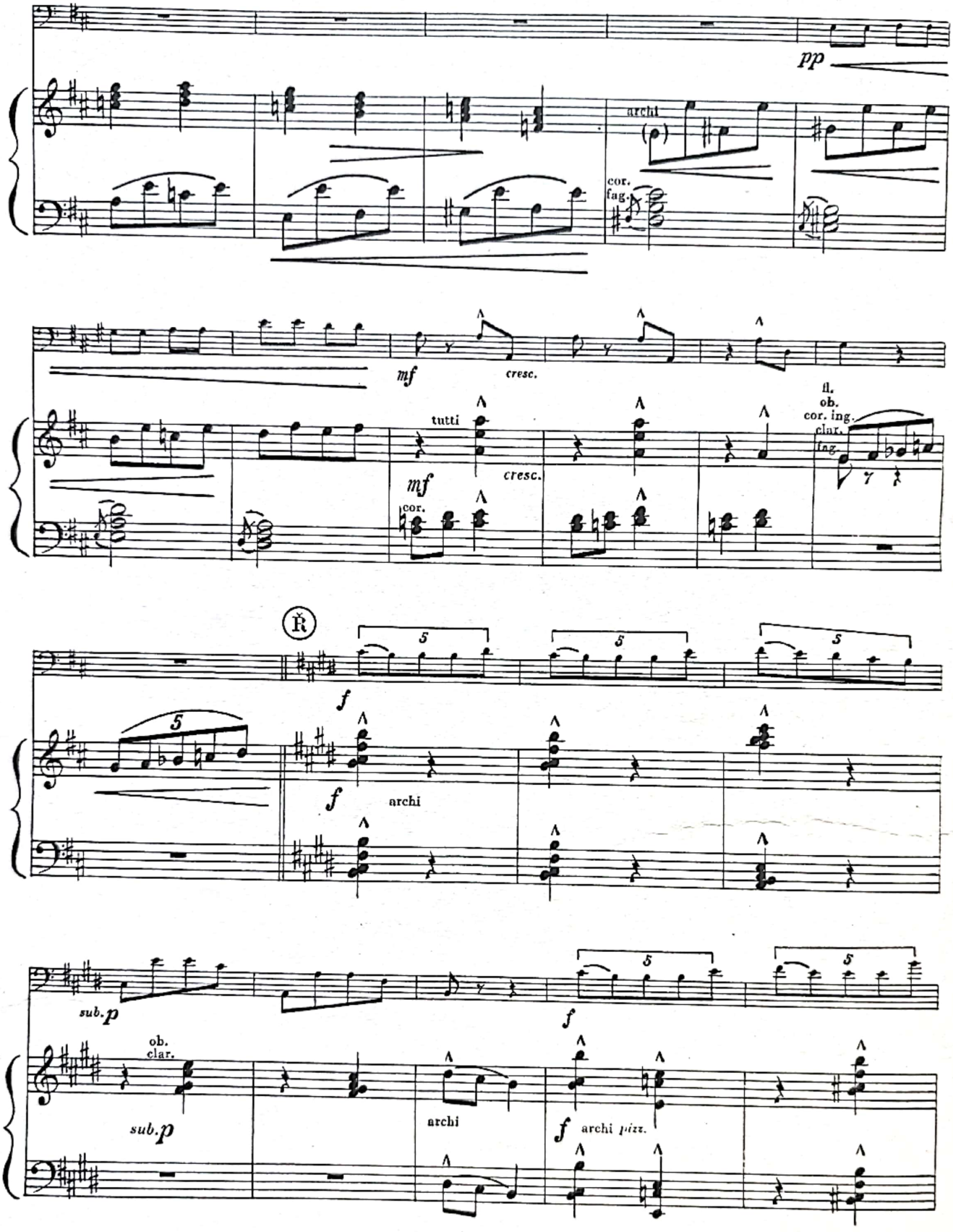

Scanned with OKEN Scanner

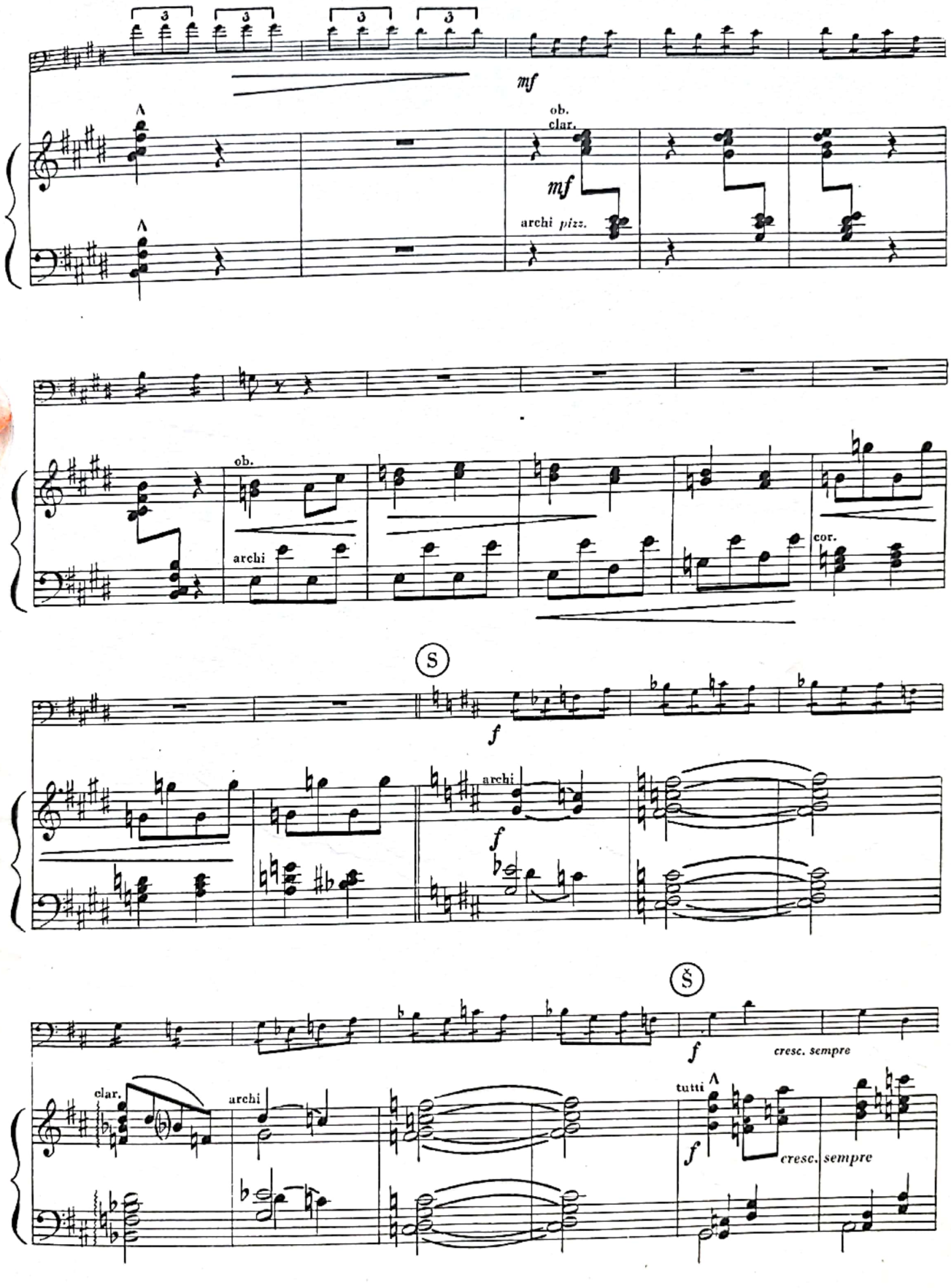

Scanned with OKEN Scanner

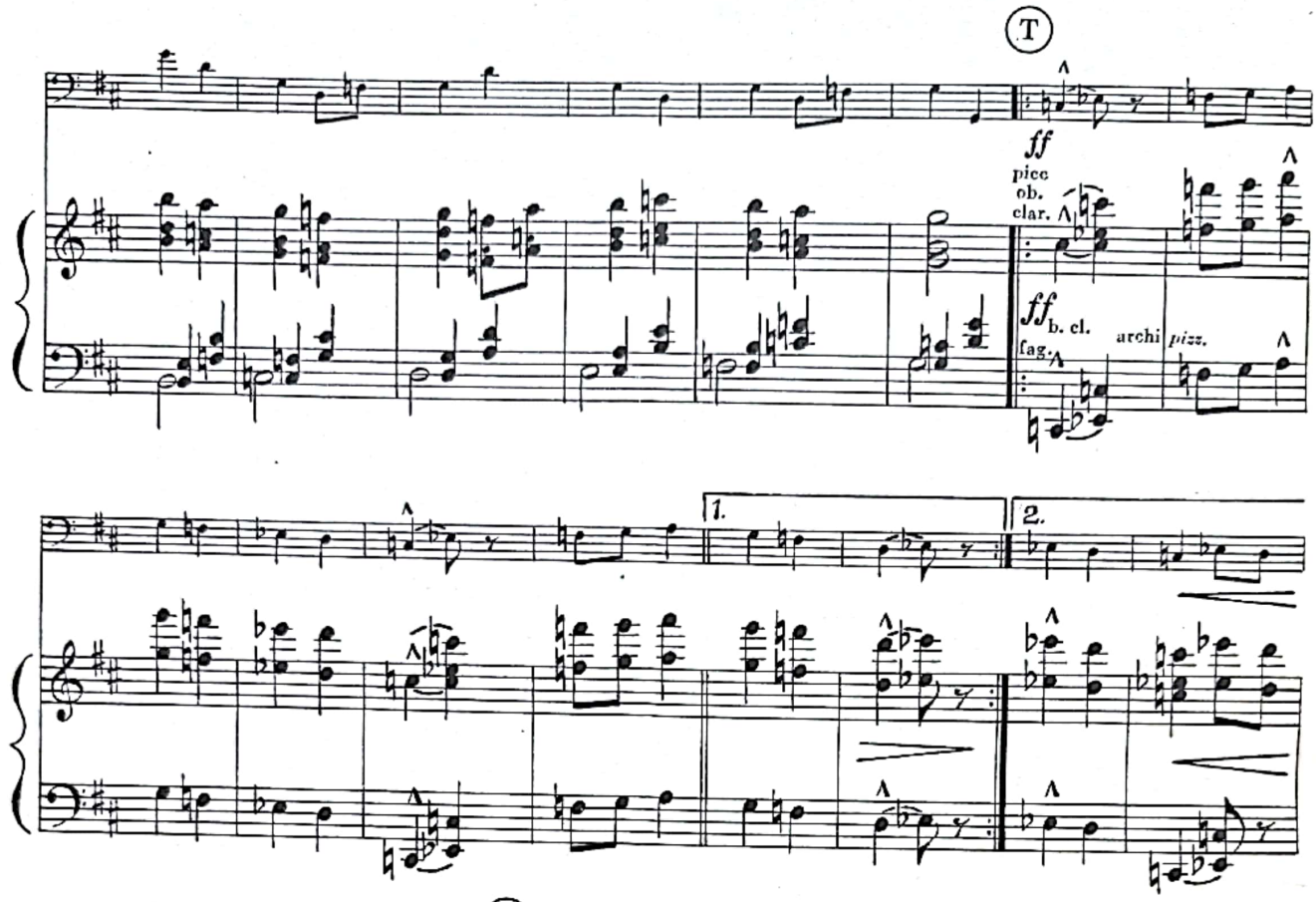

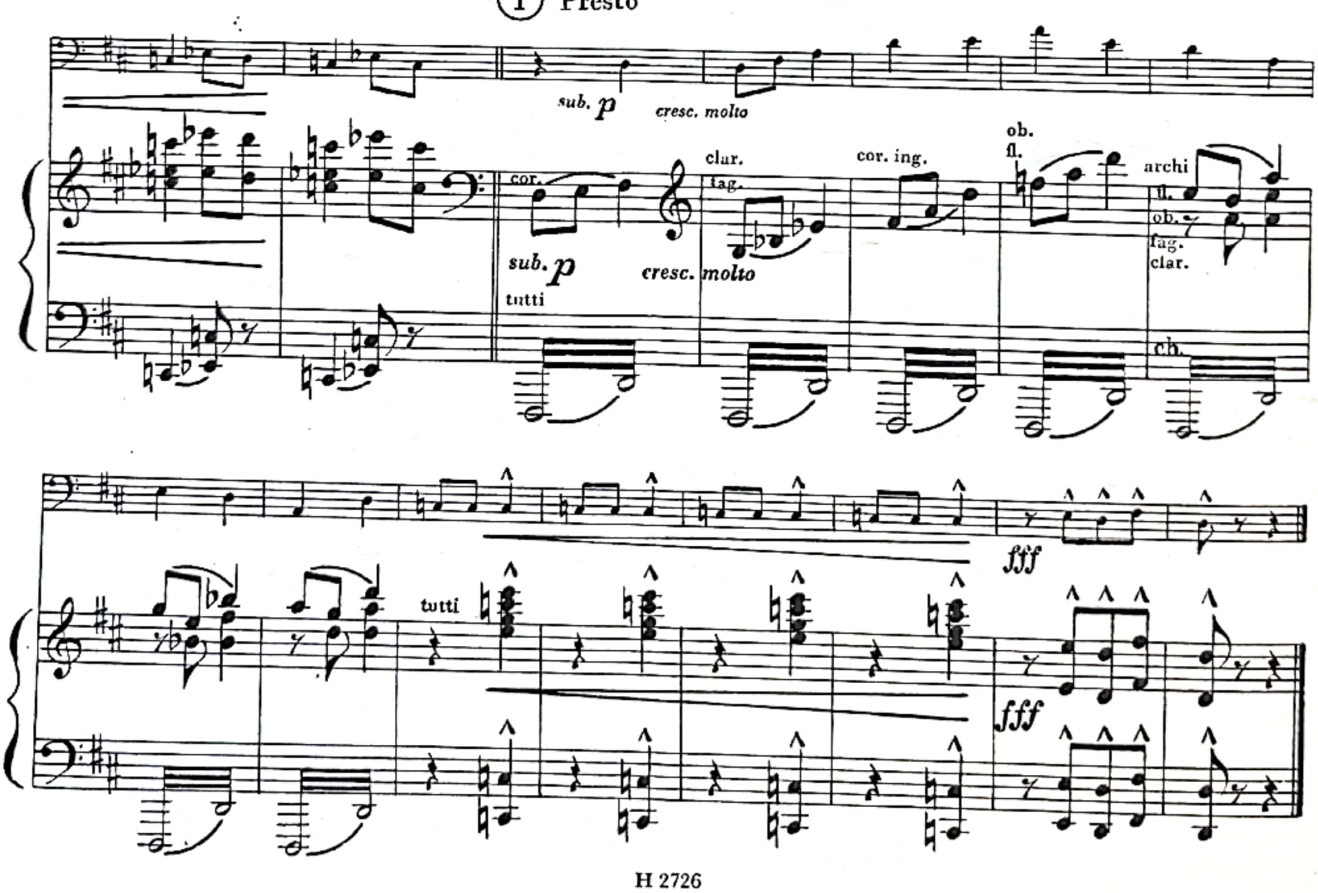

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

SUPRAPHON

JOSEF MATĚJ

I. KONCERT
PRO POZOUN A ORCHESTR

POZOUN A KLAVÍR

(komp. 1952)

Klavírní výtah skladatelův

Předmluvu napsal Jiří Berkovec

Obálku navrhl František Muzika

Vydal Supraphon, n. p., nositel Řádu práce, Praha 1, Palackého 1, v roce 1973 jako svou 3678. publikaci — Odpovědný redaktor Vít Chlup — Vytiskla Polygrafia 3, n. p., závod Jiřího Dimitrova, Praha 7 — VA 9,75 — 705/21 — H 2726 — Náklad 400 výtisků — 3. vydání

02—253—73
16/4 Kčs 23,—